Jacek Kucharczyk, Agnieszka Łada-Konefał

Między pamięcią a bezpieczeństwem

Polacy i Niemcy 35 lat po podpisaniu traktatu o dobrym sąsiedztwie

Barometr Polska – Niemcy 2026

BAROMETR POLSKA - NIEMCY

25 lat polsko-niemieckich badań wizerunkowych

JACEK KUCHARCZYK, AGNIESZKA ŁADA-KONEFAŁ

MIĘDZY PAMIĘCIĄ A BEZPIECZEŃSTWEM

POLACY I NIEMCY TRZYDZIEŚCI PIĘĆ LAT PO PODPISANIU TRAKTATU O DOBRYM SĄSIEDZTWIE

BAROMETR POLSKA – NIEMCY 2026

„Barometr Polska – Niemcy" jest projektem, który cyklicznie od 2000 roku gromadzi i publikuje opinie Polaków i Niemców o wzajemnym postrzeganiu, stanie stosunków polsko-niemieckich i bieżących wyzwaniach. Realizowany jest przez Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut (Niemiecki Instytut Spraw Polskich) w Darmstadt, Fundację Konrada Adenauera w Polsce oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.
https://www.barometr-polska-niemcy.pl/

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu „Barometr Polska – Niemcy 2026", realizowanego wspólnie przez Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut (Niemiecki Instytut Spraw Polskich), Fundację Konrada Adenauera w Polsce i Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz projektu „Między Berlinem a Warszawą – 35 lat sąsiedztwa", finansowanego przez fundację Lotto-Stiftung Berlin.

Dane przywoływane w niniejszej publikacji pochodzą z wcześniejszych edycji badań, realizowanych jako współpraca następujących partnerów:
2020–2025: Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut, Fundacja Konrada Adenauera, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
2019: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
2018: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera, Körber-Stiftung
2013 i 2016: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera, Fundacja Bertelsmanna
2000–2012, 2015, 2017: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera

Konsultacje statystyczne: dr Dariusz Przybysz

Redakcja językowa: Marcin Grabski (mesem.pl)

ISBN: 978-83-7689-516-1

© Copyright by Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut, Warszawa–Darmstad 2026

Fundacja Instytut Spraw Publicznych
ul. Szpitalna 5/22, 00-031 Warszawa
tel. (48) 22 556 42 60, isp@isp.org.pl, www.isp.org.pl

Deutsches Polen-Institut
Residenzschloss 1
64283 Darmstadt
tel. (49) 6151 4202 0, info@dpi-da.de, www.deutsches-polen-institut.de

Spis treści

Główne wnioski **5**

Wstęp **9**

Wzajemne kontakty Polaków i Niemców **11**

Wizerunek sąsiedniego kraju **17**
Opinie Polaków o Niemczech 17
Opinie Niemców o Polsce 19
Opinie Polaków o Niemczech a opinie Niemców o Polsce 21
Postrzeganie produktów pochodzących z sąsiedniego kraju 22

Relacje wzajemne – ocena i uwarunkowania **25**
Postrzeganie stosunków polsko-niemieckich 25
Przyczyny dobrej i złej oceny stanu relacji 27
Współpraca gospodarcza jako stabilny filar stosunków polsko-niemieckich 30
Dostrzegane problemy we wzajemnych relacjach 33
Podejście do współpracy z sąsiednim krajem 37
Rola polsko-niemieckiej historii we wzajemnych stosunkach 39
Postrzeganie procesu pojednania 44

Opinie na temat polityki zagranicznej i europejskiej oraz stosunek do współpracy Polski i Niemiec w obliczu rosyjskich zagrożeń **47**
Oceny polityki zagranicznej Polski i Niemiec 47
Partnerstwo polsko-niemieckie w polityce europejskiej 49
Poczucie zagrożenia Polaków ze strony Niemiec 52
Poczucie zagrożenia militarnego Polaków i Niemców ze strony Rosji 53
Pożądane obszary współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa 55

Specyfika pogranicza i wpływ wzajemnych kontaktów oraz zmiennych demograficznych na opinie badanych **59**

Uwagi końcowe **63**

Nota metodologiczna **65**

Główne wnioski

- Polacy i Niemcy różnią się intensywnością kontaktów z sąsiednim krajem, a pogranicze sprzyja częstszym wizytom i bezpośrednim relacjom. Polacy mieszkający w województwach przygranicznych dwukrotnie częściej niż mieszkańcy pozostałych regionów deklarują kilkakrotne pobyty w Niemczech, a regularne wizyty – pięciokrotnie częściej. Dla Niemiec różnice są również bardzo wyraźne. Mieszkańcy niemieckiego pogranicza ponad trzy razy częściej niż mieszkańcy pozostałych krajów związkowych deklarują, że odwiedzili Polskę kilka razy. Jeśli chodzi o regularne odwiedzanie Polski – ponad siedem razy częściej.
- Obraz sąsiedniego kraju jest w obu społeczeństwach na ogół pozytywny, choć Polacy i Niemcy dostrzegają w nim różne zalety. Polacy najwyżej oceniają niemiecką infrastrukturę drogową i kolejową oraz atrakcyjność turystyczną Niemiec, Niemcy zaś – przystępne ceny w Polsce, życzliwość Polaków i walory turystyczne naszego kraju. Bezpieczeństwo wyróżnia się jako jedyny wymiar, w którym wśród Polaków przeważają negatywne oceny Niemiec, Niemcy postrzegają bezpieczeństwo Polski raczej pozytywnie. Niemieckie pochodzenie produktu zachęca do zakupu prawie czterokrotnie więcej Polaków, niż zniechęca, podczas gdy zdecydowanej większości Niemców polskie pochodzenie produktu jest obojętne.
- Ponad połowa Polaków i Niemców dobrze ocenia stan stosunków polsko-niemieckich, a opinie obu społeczeństw są niemal identyczne. W porównaniu z 2025 rokiem odsetek dobrych ocen wzrósł po obu stronach o sześć do siedmiu punktów procentowych. Około jednej piątej badanych źle ocenia wzajemne relacje. Główne źródła dobrych relacji badani widzą podobnie: 57% w obu krajach wskazuje wspólne interesy gospodarcze, a około jednej trzeciej – bezpośrednie kontakty. Różnice są większe wśród osób negatywnie oceniających stosunki polsko-niemieckie: większość Polaków z tej grupy wskazuje niewystarczające rozliczenie niemieckich zbrodni, Niemcy zaś częściej wymieniają rozbieżności polityczne i działania polskiego rządu.
- Współpraca gospodarcza pozostaje w oczach obu społeczeństw ważnym filarem relacji, choć Polacy i Niemcy nieco inaczej oceniają podział korzyści. Za korzystną w równym stopniu dla obu krajów uważa ją 55% Niemców i 43% Polaków, z kolei 27% Polaków sądzi, że bardziej korzysta na niej strona niemiecka. Jednocześnie tylko część badanych poprawnie rozpoznaje skalę powiązań handlowych obu państw, a pobyt w sąsiednim kraju wiąże się z częstszym dostrzeganiem tych zależności.

- W podejściu do historii widać różnice między społeczeństwami, choć w obu przeważa przekonanie, że w stosunkach polsko-niemieckich należy koncentrować się na teraźniejszości i przyszłości. Tak uważa 52% Polaków i 69% Niemców. Kwestie historyczne jako najważniejsze częściej wskazują Polacy (29%) niż Niemcy (16%). Różnica jest szczególnie widoczna w ocenie uznania przez Niemców polskich cierpień i ofiar: za wystarczające uważa je 44% Niemców, ale tylko 18% Polaków. Ponad połowa badanych w obu krajach postrzega pojednanie jako trwający, niedokończony proces.
- Oceny polityki zagranicznej Polski i Niemiec zmieniły się w przeciwnych kierunkach. W Polsce 44% badanych uważa, że Niemcy realizują własne cele kosztem interesów innych państw, a 30% – że w swojej polityce uwzględniają również interesy pozostałych krajów. Od 2021 roku odsetek badanych podzielających pierwszy pogląd wzrósł, a odsetek osób zgadzających się z drugim spadł do najniższego poziomu w historii pomiarów Barometru. W Niemczech większość ankietowanych (53%) ocenia polską politykę jako uwzględniającą interesy innych krajów – od 2021 roku odsetek ten wzrósł o piętnaście punktów procentowych.
- Polacy i Niemcy odmiennie postrzegają partnerskie traktowanie Polski przez Niemcy w Unii Europejskiej. Tylko 31% Polaków uważa, że Niemcy zawsze lub często traktują Polskę jako równorzędnego partnera, a 46% – że zdarza się to rzadko lub nigdy się nie zdarza. Wśród Niemców pozytywną ocenę niemieckiego podejścia podziela 45%, a około jednej trzeciej ocenia je negatywnie. Z kolei w ocenie polskiego podejścia do Niemiec panuje większa zgodność: 54% Polaków i 52% Niemców uważa, że Polska zawsze lub często traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera w Unii Europejskiej.
- Poczucie zagrożenia ze strony Niemiec jest w Polsce mniejszościowe, ale wyraźne: 24% badanych uważa, że Niemcy mogą w przyszłości stanowić zagrożenie militarne, ponad połowa odrzuca taki scenariusz. Znacznie silniejsze są obawy przed Rosją – podziela je 72% Polaków i 62% Niemców. W obu krajach są one słabsze niż w szczytowym momencie po napaści Rosji na Ukrainę w 2022 roku.
- W obu społeczeństwach jest widoczne szerokie poparcie dla współpracy Polski i Niemiec w dziedzinie bezpieczeństwa. Każdy z pięciu analizowanych obszarów za ważny uznaje większość badanych. Najwyżej są oceniane przeciwdziałanie rosyjskiej dezinformacji, współpraca wywiadowcza i zwalczanie sabotażu oraz bezpieczeństwo energetyczne. Współpraca przemysłów zbrojeniowych zajmuje ostatnie miejsce, zwłaszcza w Niemczech, ale także w tym obszarze przeważają oceny pozytywne.
- Osobiste doświadczenie pobytu w sąsiednim kraju wiąże się z bardziej wyrazistymi i często bardziej pozytywnymi opiniami na jego temat. Oso-

by mające za sobą taki pobyt częściej dobrze oceniają wzajemne relacje, dostrzegają poszanowanie interesów innych państw i partnerskie podejście w Unii Europejskiej oraz częściej opowiadają się za współpracą. Rzadziej wybierają odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć". Związek ten nie oznacza jednak, że pobyt zawsze osłabia krytyczne oceny: w niektórych kwestiach historycznych Niemcy po wizycie w Polsce częściej dostrzegają, że polskie cierpienia nie zostały wystarczająco uznane.

- Wpływ miejsca zamieszkania i cech demograficznych jest mniej jednolity niż wpływ bezpośrednich kontaktów czy preferencji politycznych. Mieszkańcy polskich województw przygranicznych częściej mają sprecyzowane opinie, opowiadają się za współpracą i skupieniem się na przyszłości oraz rzadziej dostrzegają niemieckie zagrożenie militarne. Po stronie niemieckiej różnice związane z pograniczem są mniejsze i dotyczą jedynie wybranych kwestii. Opinie mieszkańców poszczególnych województw i przygranicznych krajów związkowych nie różnią się istotnie między sobą. Wyższe wykształcenie w Polsce często wiąże się z rzadszym brakiem zdania i większym poparciem dla współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Zależności od wieku i doświadczenia migracyjnego nie układają się w jeden stały wzór.
- Preferencje partyjne szczególnie silnie różnicują polskie opinie o Niemczech. Wyborcy Prawa i Sprawiedliwości, Konfederacji i Konfederacji Korony Polskiej częściej niż zwolennicy Koalicji Obywatelskiej i Lewicy krytycznie oceniają relacje, niemiecką politykę i partnerskie traktowanie Polski, mocniej akcentują kwestie historyczne oraz częściej opowiadają się za obroną własnych interesów. Nie tworzą jednak jednolitej grupy – na przykład obawy przed Rosją są znacznie częstsze wśród wyborców Prawa i Sprawiedliwości niż Konfederacji Korony Polskiej, a poparcie dla współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa pozostaje większościowe w Prawie i Sprawiedliwości oraz Konfederacji, lecz już nie w Konfederacji Korony Polskiej. W Niemczech podziały partyjne są mniej regularne i zależą od tematu: wyborcy Alternatywy dla Niemiec (AfD) częściej uznają kwestie historyczne za zamknięte, ale rzadziej niż główne partie centrowe popierają współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa i obawiają się Rosji.

Wstęp

W 2026 roku Polska i Niemcy obchodzą trzydziestą piątą rocznicę podpisania traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Traktat otworzył nowe możliwości współpracy, przyczynił się do powstania ważnych dla relacji dwustronnych instytucji, takich jak Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży i Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, oraz podkreślił znaczenie współdziałania na drodze Polski do Wspólnoty Europejskiej.

„Barometr Polska – Niemcy" towarzyszy relacjom polsko-niemieckim przez większość czasu, który upłynął od podpisania traktatu. Dokumentuje zmiany w postrzeganiu wzajemnych stosunków oraz wizerunku Polaków i Niemców. Tegoroczna edycja koncentruje się na bezpośrednich kontaktach obu społeczeństw oraz polityce Polski i Niemiec. W związku z jubileuszem podpisania traktatu i aktualną sytuacją geopolityczną pytamy zarówno o wspólną przeszłość i jej rozliczenie, jak i o bieżące wyzwania w polityce bezpieczeństwa.

Obecna edycja „Barometru Polska – Niemcy" ma szczególny wymiar także dlatego, że po raz pierwszy próbę badania w obu krajach celowo zwiększono w regionach przygranicznych. Odgrywają one ważną rolę w zbliżaniu obu społeczeństw, a ich sytuacja w relacjach polsko-niemieckich różni się od sytuacji pozostałych części kraju. Większa liczebność respondentów z pogranicza pozwala dokładniej porównać ich opinie z ocenami mieszkańców pozostałych regionów. Na potrzeby analiz statystycznych przyjęliśmy szeroką definicję pogranicza: obejmuje ona przygraniczne województwa i kraje związkowe, w tym Berlin.

Raport zawiera pełny opis wyników badania z 2026 roku. Jego pierwszą część przedstawiliśmy we wrześniu w raporcie cząstkowym i włączyliśmy następnie do niniejszej publikacji.

Autorzy dziękują wszystkim osobom i instytucjom, które od lat wspierają i współtworzą „Barometr Polska – Niemcy". Dzięki ich pracy i zaangażowaniu możliwe jest systematyczne dokumentowanie i analizowanie jednych z najważniejszych relacji bilateralnych w Europie.

Szczególne podziękowania za współpracę przy przygotowaniu i realizacji tej edycji badania kierujemy do Corneliusa Ochmanna, Sebastiana Płóciennika i Małgorzaty Gmiter z Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Tomislava Delinicia i Piotra Womeli z Fundacji Konrada Adenauera w Warszawie, Małgorzaty Kopki-Piątek i Rafała Załęskiego z Instytutu Spraw Publicznych, Dariusza Przybysza z Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, Petera Olivera Loewa i Bastiana Sendhardta z Niemieckiego Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt, Joanny Skrzyńskiej i Tymoteusza Ogłazy z Ipsos, a także tłumacza i redaktorów publikacji – Ulricha Räthera, Marcina Grabskiego i Thomasa Behrensa.

Podpisanie traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy dało podstawy ściślejszej kooperacji, a więc i częstszych kontaktów między Polakami a Niemcami. Jednak to przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, a przede wszystkim jej wejście do strefy Schengen w 2007 roku, najbardziej ułatwiło odwiedzenie sąsiedniego kraju. Osobiste poznanie jego funkcjonowania, możliwość obserwowania stopnia rozwoju i bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami, jak pokazują kolejne edycje „Barometru Polska – Niemcy", wpływają na postrzeganie kraju i jego mieszkańców. Stąd od początku prowadzenia badań prosimy respondentów o wskazanie, czy byli w drugim kraju po przemianach lat 1989–1990.

Pobyt w Niemczech po ich zjednoczeniu deklaruje w 2026 roku 59% Polaków, a pobyt w Polsce po zmianie systemu ekonomiczno-politycznego w 1989 roku – 42% Niemców. W obu grupach odsetek ten od lat stopniowo rośnie.

Wykres 1. Czy był Pan (była Pani) kiedykolwiek w Niemczech/Polsce po 1989/1990 roku? Odpowiedzi Polaków i Niemców w latach 2005–2026 (w %)

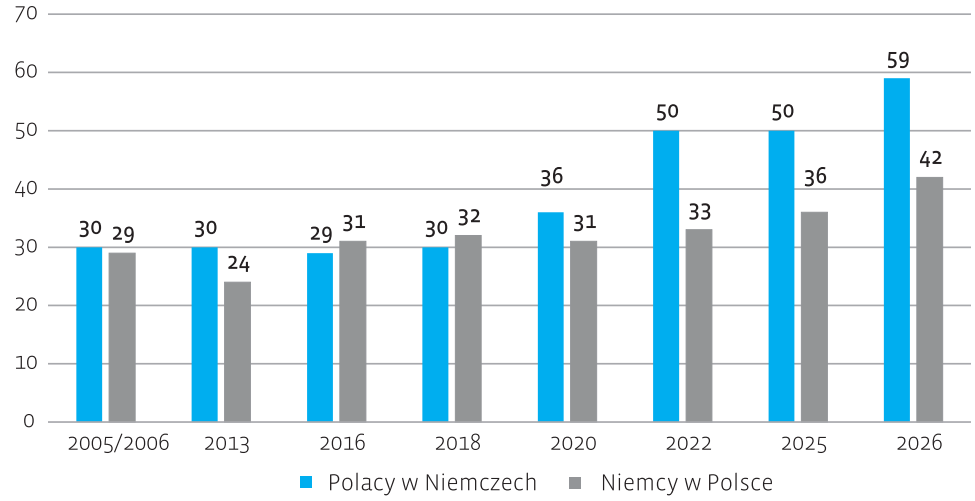

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Polacy, którzy odwiedzili sąsiedni kraj, robili to zazwyczaj kilka razy (32%) lub raz (22%). Wśród Niemców obie grupy są tak samo liczne i stanowią około jednej piątej badanych.

Jak można przypuszczać, mieszkańcy terenów przygranicznych częściej niż mieszkańcy pozostałych regionów Polski i Niemiec deklarują wizyty w sąsiednim kraju. Prawie dwukrotnie większy odsetek Polaków mieszkających

na pograniczu niż w pozostałych województwach deklaruje kilkakrotne pobyty w Niemczech (odpowiednio 53% i 28%), a pięć razy więcej – regularne wizyty (15% i 3%). Wśród Niemców różnice te są jeszcze bardziej widoczne: Mieszkańcy pogranicza deklarują kilkakrotne pobyty w Polsce ponad trzy razy częściej niż mieszkańcy pozostałych krajów związkowych (49% i 15%), z kolei wizyty regularne w przybliżeniu siedem razy częściej (13% i 2%). Po zsumowaniu pozytywnych odpowiedzi okazuje się, że w Niemczech po 1990 roku było 85% Polaków z pogranicza, a Polskę odwiedziło 81% Niemców zamieszkujących przygraniczne kraje związkowe.

Po 1990 roku w sąsiednim kraju było 85% Polaków i 81% Niemców zamieszkujących regiony przygraniczne

Wykres 2. Czy był Pan (była Pani) kiedykolwiek w Niemczech/Polsce po 1989/1990 roku? Odpowiedzi Polaków i Niemców w zależności od regionu zamieszkania i częstotliwości odwiedzin w 2026 roku (w %)

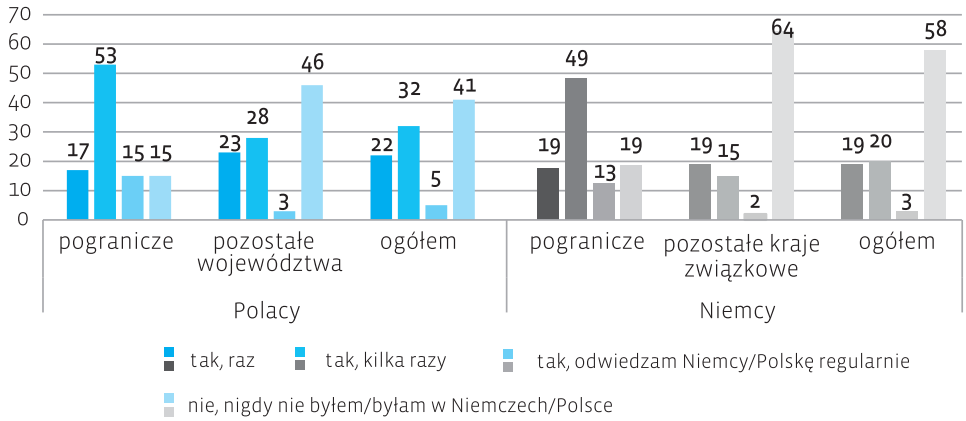

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Wyraźne różnice między Polakami i Niemcami występują w charakterze wyjazdów do sąsiedniego kraju. Najczęstszym powodem wyjazdu do Niemiec, jaki podają Polacy, jest turystyka (59%). O połowę mniej badanych deklaruje odwiedziny u rodziny (23%) czy pracę zarobkową – na stałe lub sezonową (26%). Co ciekawe, ten ostatni powód równie często podają mieszkańcy pogranicza, jak i dalszych terenów. Obie grupy Polaków istotnie różni zaś częstotliwość odwiedzin w celach turystycznych (deklaruje takie wyjazdy dwie trzecie mieszkańców pogranicza i 57% pozostałych) oraz w celach konsumpcyjnych (38% do 10%) – geograficzna bliskość im sprzyja

Najczęstszym powodem wyjazdu do sąsiedniego kraju jest turystyka

Niemcy odwiedzają Polskę – podobnie jak Polacy Niemcy – zdecydowanie najczęściej w celach turystycznych (74%). Drugie miejsce zajmuje jednak inny powód. W Niemczech – z dużym dystansem do turystyki – są to zakupy lub skorzystanie z oferty usługowej (27%). Ten właśnie powód silnie różnicuje mieszkańców krajów związkowych graniczących z Polską (52%) i pozostałych

(18%). Wśród Niemców, którzy odwiedzili Polskę, po 9% wskazuje wyjazdy służbowe lub zarobkowe i odwiedziny u rodziny.

Wykres 3. Jaki był charakter wyjazdu lub wyjazdów do Polski/Niemiec? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

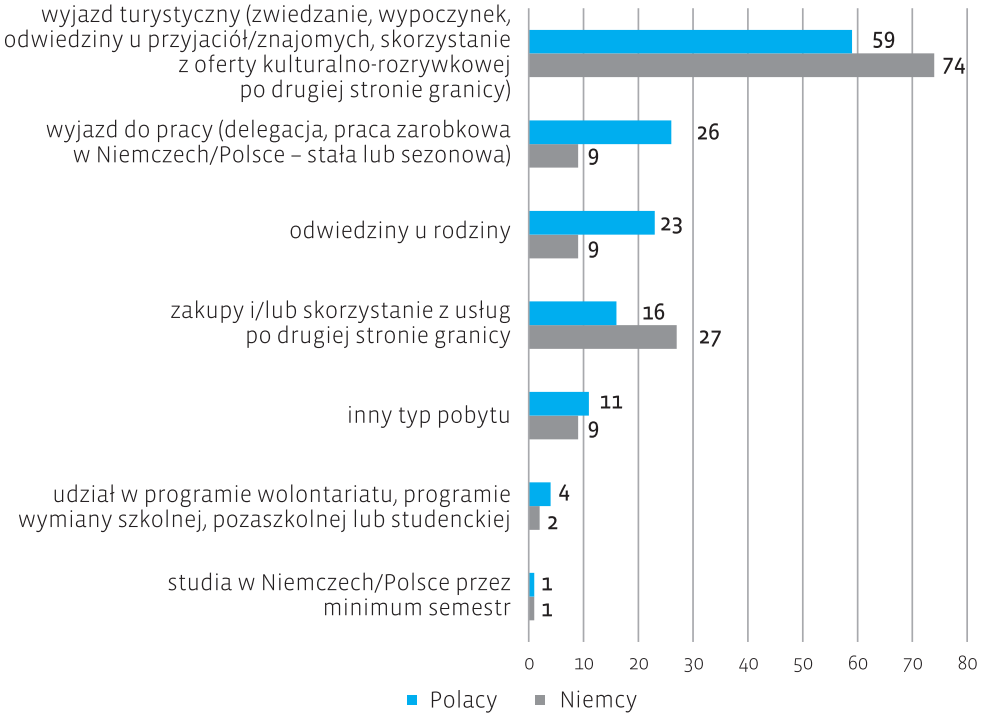

Na pytanie odpowiadały osoby, które były po 1989/1990 roku w Polsce/Niemczech. Można było zaznaczyć dowolną liczbę powodów

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

W ostatnich sześciu latach zdecydowanie wzrósł odsetek Polaków, którzy deklarują bezpośrednie kontakty związane z Niemcami. Najczęściej wskazują krewnych i znajomych Polaków mieszkających w Niemczech – takie kontakty deklaruje połowa badanych. Jest to dwukrotnie więcej niż w 2020 roku. Jedna trzecia Polaków deklaruje, że ma w Niemczech niemieckich krewnych lub znajomych, a 14% – że zna Niemców mieszkających w Polsce. Co dziesiąty Polak ma w Niemczech kontakty zawodowe.

Każdorazowo mieszkańcy polskiego pogranicza wskazują takie kontakty półtora raza częściej niż pozostali Polacy.

Wykres 4. Jakie kontakty bezpośrednie ma Pan (Pani) z przedstawicielami sąsiedniego społeczeństwa? Odpowiedzi Polaków w 2020 i 2026 roku (w %)

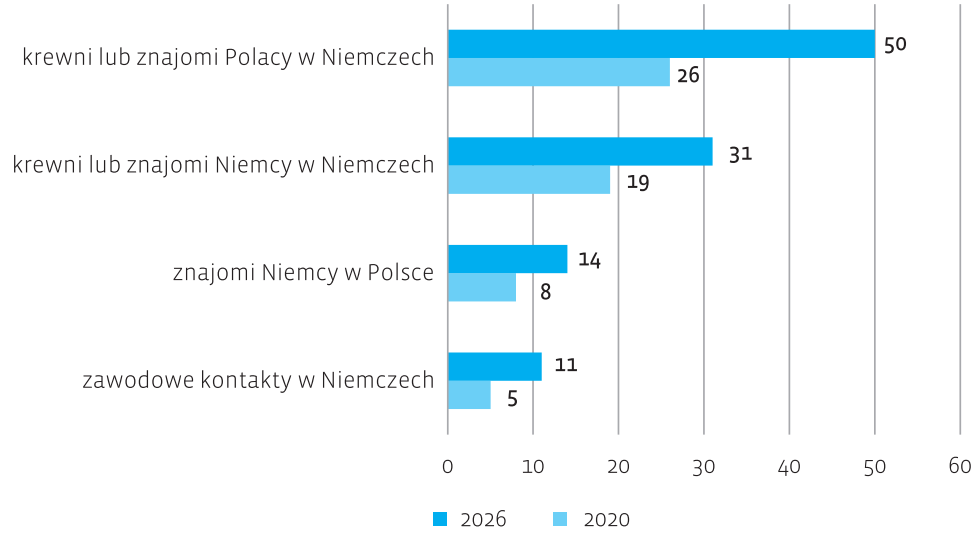

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Po niemieckiej stronie wzrósł przede wszystkim odsetek Niemców mających polskich znajomych w Niemczech (z 30% do 41%). Pozostałe rodzaje kontaktów bezpośrednich nie uległy większym zmianom i są zdecydowanie rzadsze niż wśród Polaków. Istniejące dysproporcje wynikają przede wszystkim z tego, że o wiele mniej Niemców mieszka w Polsce niż Polaków w Niemczech. Podobny odsetek Polaków i Niemców deklaruje kontakty zawodowe.

Wykres 5. Jakie kontakty bezpośrednie ma Pan (Pani) z przedstawicielami sąsiedniego społeczeństwa? Odpowiedzi Niemców w 2020 i 2026 roku (w %)

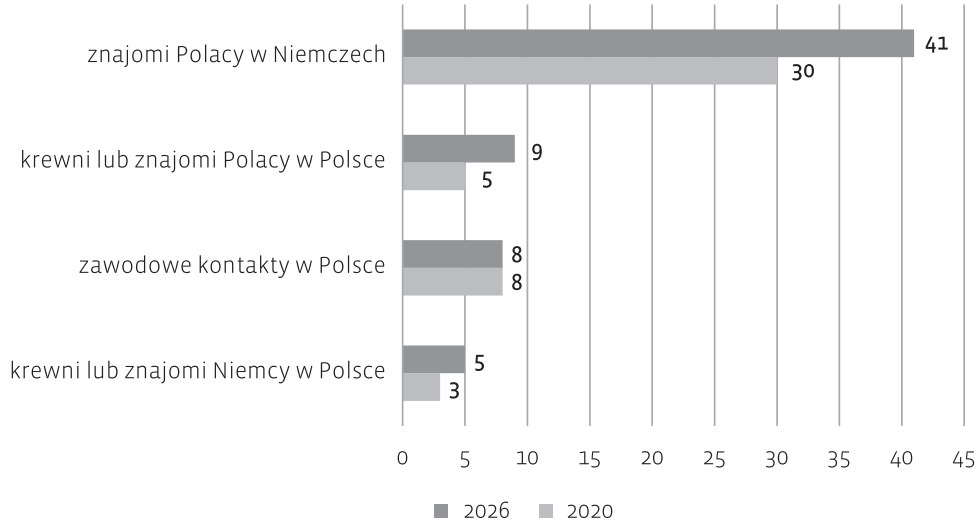

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Wykres 6. Jakie kontakty bezpośrednie ma Pan (Pani) z przedstawicielami sąsiedniego społeczeństwa? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku w zależności od zamieszkiwanego regionu (w %)

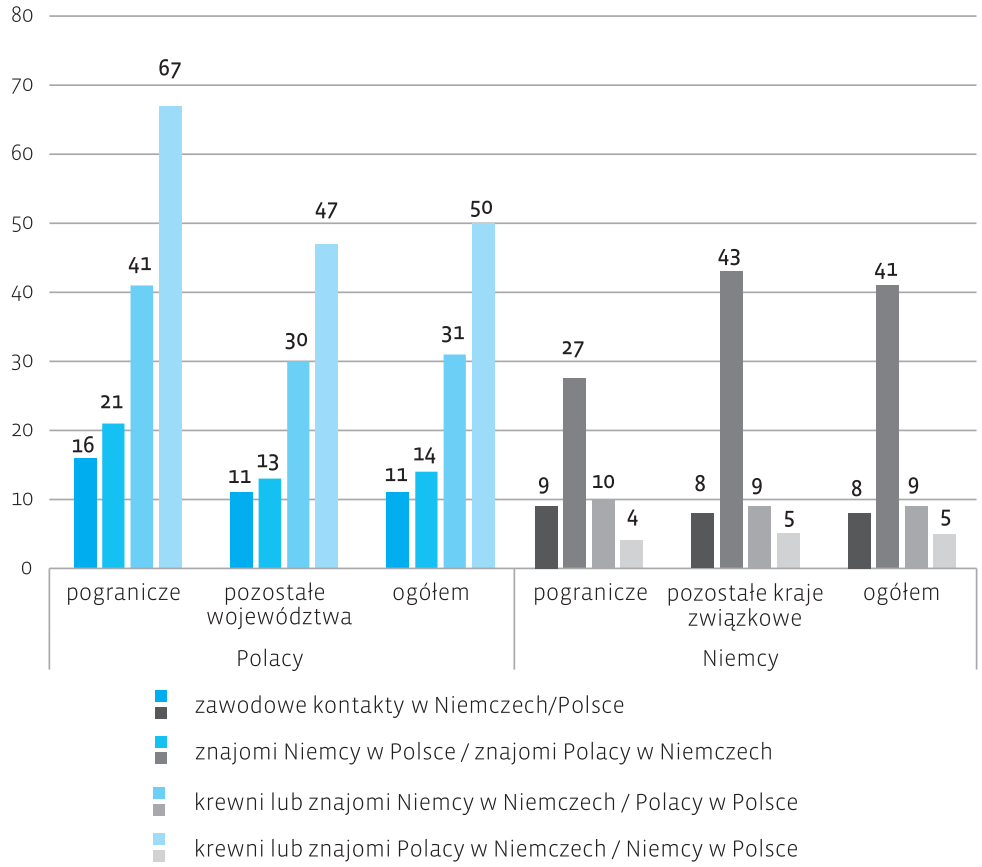

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Wykres 7. Jakie kontakty bezpośrednie ma Pan (Pani) z przedstawicielami sąsiedniego społeczeństwa? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

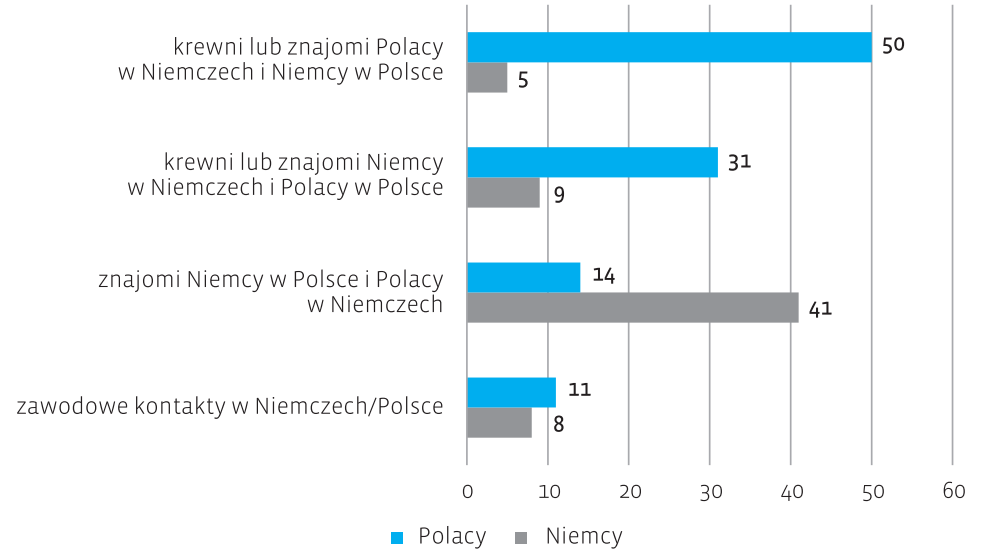

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Opinie Polaków o Niemczech

Polacy patrzą na Niemcy jako na kraj rozwiniętej infrastruktury, szczególnie drogowej (70% odpowiedzi pozytywnych, w tym 42% zdecydowanie pozytywnych), chociaż nieco gorzej oceniają niemieckie koleje (54% ocen pozytywnych). Bardzo pozytywnie postrzegają także atrakcyjność turystyczną Niemiec. Ta ostatnia cecha (58% ocen pozytywnych) nie należy do stałego zbioru polskich stereotypowych wyobrażeń na temat kraju sąsiada i wskazuje, że wizerunek Niemiec jest w Polsce bardziej wielowymiarowy, niż się uważa.

Polacy uznają Niemcy za kraj o rozwiniętej infrastrukturze drogowej i kolejowej oraz atrakcyjny turystycznie

Mniej jednoznacznie polscy respondenci oceniają dwie inne cechy, o które pytaliśmy w badaniu, związane ze stereotypem Niemiec jako kraju rozwiniętego cywilizacyjnie. Pozytywną opinię na temat stanu cyfryzacji w Niemczech ma 44% Polaków, a ten sam odsetek uważa, że Niemcy to kraj, w którym jest czysto. Nieco ponad jedna trzecia badanych (37%) uznaje, że mieszkańcy Niemiec to ludzie życzliwi, a jeszcze mniejszy odsetek (28%) – że jest to kraj przystępny cenowo. Jak widać, pewne stereotypowe wyobrażenia na temat Niemiec – pozytywne (rozwinięta infrastruktura) i negatywne (wysokie ceny) – są nadal dość powszechne w postrzeganiu tego kraju przez Polaków, mimo dyskusji w polskich kręgach opiniotwórczych o zmniejszaniu się różnic rozwojowych, w tym dochodowych, między oboma krajami.

Wykres 8. Jakim krajem są Niemcy? Odpowiedzi Polaków w 2026 roku (w %)

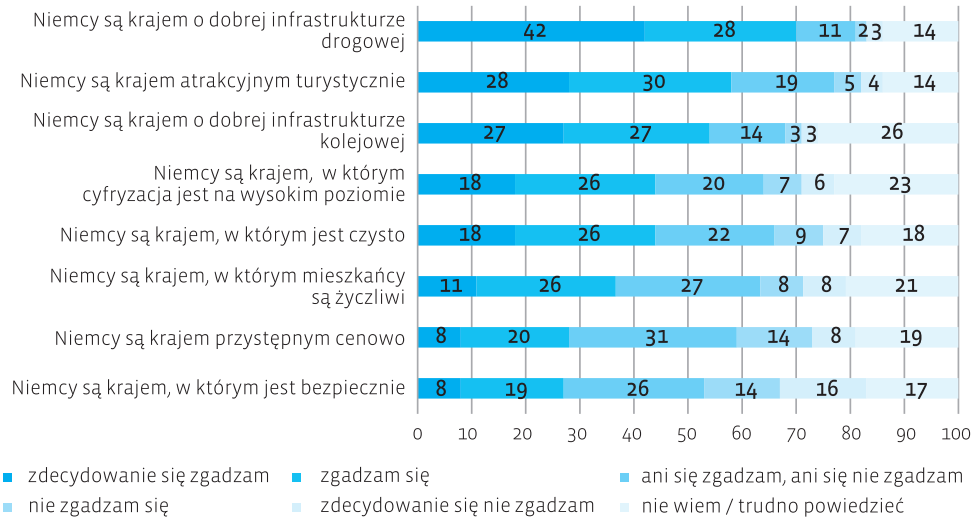

Badani mogli zaznaczyć odpowiedzi na skali, na której 1 oznaczało, że z wymienionym stwierdzeniem zdecydowanie się nie zgadzali, a 5 – że zdecydowanie się z nim zgadzali.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Polacy są najbardziej krytyczni w ocenie tego, czy Niemcy są krajem bezpiecznym. Z takim twierdzeniem zgadza się zaledwie 27 % ankietowanych, a nie zgadza – aż 30% respondentów. Jest to więc jedyne z zadanych w ankiecie pytań, na które odpowiedzi negatywnych było więcej niż pozytywnych.

Jedynie co czwarty Polak uznaje Niemcy za kraj bezpieczny

W pozostałych kwestiach, nawet takich, w których oceny pozytywne wyraża mniej niż połowa badanych, odsetki odpowiedzi negatywnych są wyraźnie mniejsze, a częściej spotykamy się z odpowiedziami neutralnymi (środek skali) lub odmową odpowiedzi („nie wiem / trudno powiedzieć"). Postrzeganie przez Polaków Niemiec jako kraju niezbyt bezpiecznego jest o tyle uderzające, że w świetle innych badań – Centrum Badania Opinii Społecznej – ogromna większość Polek i Polaków uważa Polskę za kraj bezpieczny.

Osobisty pobyt w Niemczech sprzyja ich lepszej ocenie. Respondenci, którzy byli w tym kraju po 1990 roku, częściej niż osoby bez takiego doświadczenia postrzegają Niemcy jako atrakcyjne turystycznie (69% wobec 41%), mające dobrą infrastrukturę drogową (81% wobec 55%) i kolejową (63% wobec 43%) oraz zamieszkane przez życzliwych ludzi (46% wobec 24%). Częściej pozytywnie oceniają także czystość (51% wobec 35%), przystępność cenową (33% wobec 21%) i bezpieczeństwo (31% wobec 20%). Najmniejsza różnica dotyczy cyfryzacji (47% wobec 40%).

Brak doświadczenia pobytu częściej oznacza niepewność niż krytycyzm. Osoby, które nie były w Niemczech, wyraźnie częściej wybierają odpowiedź „trudno powiedzieć". Jest to szczególnie widoczne w ocenach czystości (33% wobec 6% wśród osób, które odwiedziły Niemcy) oraz życzliwości mieszkańców (38% wobec 9%).

Znaczenie ma również częstotliwość kontaktu z krajem. Osoby, które były w Niemczech kilka razy lub odwiedzają Niemcy regularnie, częściej wyrażają pozytywne opinie niż badani, którzy byli tam najwyżej raz albo nie byli wcale. Największe różnice dotyczą atrakcyjności turystycznej (73% wobec 49%), infrastruktury drogowej (85% wobec 62%) oraz życzliwości mieszkańców (49% wobec 30%).

Mieszkańcy przygranicznych województw mają bardziej wyrazisty, choć nie zawsze lepszy wizerunek Niemiec niż osoby mieszkające w pozostałych województwach. Mieszkańcy przygranicza lepiej oceniają stan niemieckiej infrastruktury drogowej, czystość, a szczególnie atrakcyjność turystyczną Niemiec, gorzej jednak – jakość infrastruktury cyfrowej. We wszystkich wymiarach mieszkańcy pozostałych województw wyraźnie częściej wybierali odpowiedź „trudno powiedzieć".

Wyborcy partii koalicji rządzącej (Koalicja Obywatelska, Lewica, Polskie Stronnictwo Ludowe, Polska 2050) oceniają Niemcy wyraźnie przychylniej niż elektoraty opozycyjnych partii prawicowych (Prawo i Sprawiedliwość, Konfederacja, Konfederacja Korony Polskiej). Przykładowo pozytywne oceny

atrakcyjności turystycznej Niemiec sięgają 74–76% wśród wyborców Lewicy i Koalicji Obywatelskiej, wobec 55% w Prawie i Sprawiedliwości oraz 39% w Konfederacji Korony Polskiej. Elektoraty opozycyjnych partii prawicowych są znacznie bardziej krytyczne wobec Niemiec: brak bezpieczeństwa wskazuje 43–59% wyborców tych ugrupowań, wobec 9–17% wśród zwolenników Lewicy i Koalicji Obywatelskiej.

Opinie Niemców o Polsce

Niemcy najczęściej postrzegają Polskę jako kraj przystępny cenowo. Z tym stwierdzeniem zgadza się 55% badanych. Niewiele mniej osób uważa, że mieszkańcy Polski są życzliwi (52%) oraz że Polska jest krajem atrakcyjnym turystycznie (52%). Na tle opinii Polaków o Niemczech szczególnie korzystnie wypadają oceny cen i życzliwości mieszkańców: analogiczne cechy przypisuje Niemcom odpowiednio 28% i 37% Polaków. Niemcy nieco rzadziej niż Polacy oceniają kraj sąsiada jako atrakcyjny turystycznie (52% wobec 58%).

Dla Niemców Polska to przede wszystkim kraj przystępny cenowo i atrakcyjny turystycznie, w którym mieszkańcy są życzliwi

Wykres 9. Jakim krajem jest Polska? Odpowiedzi Niemców w 2026 roku (w %)

Badani mogli zaznaczyć odpowiedzi na skali, na której 1 oznaczało, że z wymienionym stwierdzeniem zdecydowanie się nie zgadzali, a 5 – że zdecydowanie się z nim zgadzali.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Pozostałe cechy uzyskują w Niemczech mniej niż połowę ocen pozytywnych. Polskę za kraj bezpieczny uznaje 40% respondentów, za czysty – 36%, a za mający dobrą infrastrukturę drogową – 32%. Jeszcze rzadziej pozytywnie są oceniane poziom cyfryzacji (28%) i infrastruktura kolejowa (21%). W porównaniu wzajemnych ocen Polska wyraźnie lepiej wypada pod względem bezpieczeństwa, które Niemcom przypisuje 27% Polaków. Niemcy mają jed-

nak zdecydowaną przewagę w ocenach infrastruktury drogowej (70% wobec 32%) i kolejowej (54% wobec 21%), a także cyfryzacji (44% wobec 28%) oraz czystości (44% wobec 36%).

Względnie niskim odsetkom pozytywnych ocen Polski nie towarzyszy przewaga opinii negatywnych. W każdym z analizowanych wymiarów odpowiedzi pozytywne są częstsze niż negatywne, choć wielu Niemców nie potrafi ocenić części cech kraju sąsiada. Odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć" dominuje w wypadku infrastruktury kolejowej (57%), a wysoki odsetek wskazań osiąga także przy ocenie cyfryzacji (47%), infrastruktury drogowej (39%) i czystości (36%). Ogólny obraz Polski jest więc raczej pozytywny, lecz w kilku obszarach pozostaje słabo ukształtowany.

Osobisty pobyt w Polsce wiąże się z jej wyraźnie lepszym wizerunkiem. Respondenci, którzy odwiedzili Polskę po 1989 roku, znacznie częściej niż osoby bez takiego doświadczenia uznają kraj za atrakcyjny turystycznie (71% wobec 38%), zamieszkany przez życzliwych ludzi (69% wobec 40%), bezpieczny (56% wobec 27%) i czysty (53% wobec 25%). Podobna różnica dotyczy infrastruktury drogowej (47% wobec 22%).

Osobisty pobyt w Polsce wiąże się z jej wyraźnie lepszym wizerunkiem

Brak doświadczenia pobytu częściej prowadzi do niepewności niż do oceny negatywnej. Niemcy, którzy nie byli w Polsce, zdecydowanie częściej wybierają odpowiedź „trudno powiedzieć". Dotyczy to zwłaszcza czystości (52% wobec 13% wśród osób, które odwiedziły Polskę), infrastruktury drogowej (55% wobec 16%) oraz bezpieczeństwa (41% wobec 8%).

Częstsze wizyty dodatkowo wzmacniają pozytywne opinie. Osoby, które były w Polsce kilka razy lub odwiedzają ją regularnie, częściej oceniają kraj pozytywnie niż badani, którzy byli tam najwyżej raz albo nie byli wcale. Różnice dotyczą między innymi atrakcyjności turystycznej (76% wobec 45%), bezpieczeństwa (62% wobec 33%) oraz poziomu cyfryzacji (46% wobec 22%).

Mieszkańcy przygranicznych krajów związkowych mają lepszy wizerunek Polski niż mieszkańcy reszty kraju we wszystkich badanych wymiarach, na przykład bezpieczeństwa (53% wobec 37% odpowiedzi pozytywnych), czystości (47% wobec 35%) czy stanu infrastruktury cyfrowej (35% wobec 27%), drogowej (45% wobec 31%) i kolejowej (30% wobec 19%). Podobnie jak w Polsce, mieszkańcy pozostałej części Niemiec znacznie częściej deklarują brak wiedzy na temat kraju sąsiada niż mieszkańcy regionów przygranicznych.

Różnice między elektoratami głównych partii politycznych w Niemczech są mniej wyraźne niż w Polsce, zaskakuje jednak relatywnie najlepszy wizerunek Polski wśród wyborców Alternatywy dla Niemiec, którzy w sześciu z ośmiu analizowanych wymiarów oceniają Polskę lepiej niż sympatycy pozostałych dużych partii. Przykładowo za kraj bezpieczny uważa Polskę 61% elektoratu Alternatywy dla Niemiec wobec 41% wyborców CDU/CSU i 33% SPD, a jej infrastrukturę drogową pozytywnie ocenia odpowiednio 51%, 32% i 32% badanych. Jedynie pod względem przystępności cenowej i życzliwości

mieszkańców najwyższe oceny występują wśród zwolenników FDP, choć również w tych obszarach opinie wyborców Alternatywy dla Niemiec należą do najbardziej przychylnych.

Opinie Polaków o Niemczech a opinie Niemców o Polsce

Odpowiedzi na pytania o wizerunek drugiego kraju można przedstawić także w formie uśrednionych opinii polskich i niemieckich respondentów na temat kraju sąsiada. Badani odpowiadali na pytania na skali od 1 (silna niezgoda na dane twierdzenie) do 5 (zdecydowana zgoda na dane twierdzenie). Otrzymane w ten sposób średnie nie uwzględniają odpowiedzi „trudno powiedzieć", pokazują jednak relatywną przewagę odpowiedzi pozytywnych i negatywnych, tak że wynik powyżej 3 jest wynikiem pozytywnym, a poniżej 3 – negatywnym. Na wykresie 10 zestawiono uśrednione odpowiedzi Polaków i Niemców na temat drugiego kraju.

Wykres 10. Jakim krajem są Niemcy / jest Polska? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (średnia odpowiedzi)

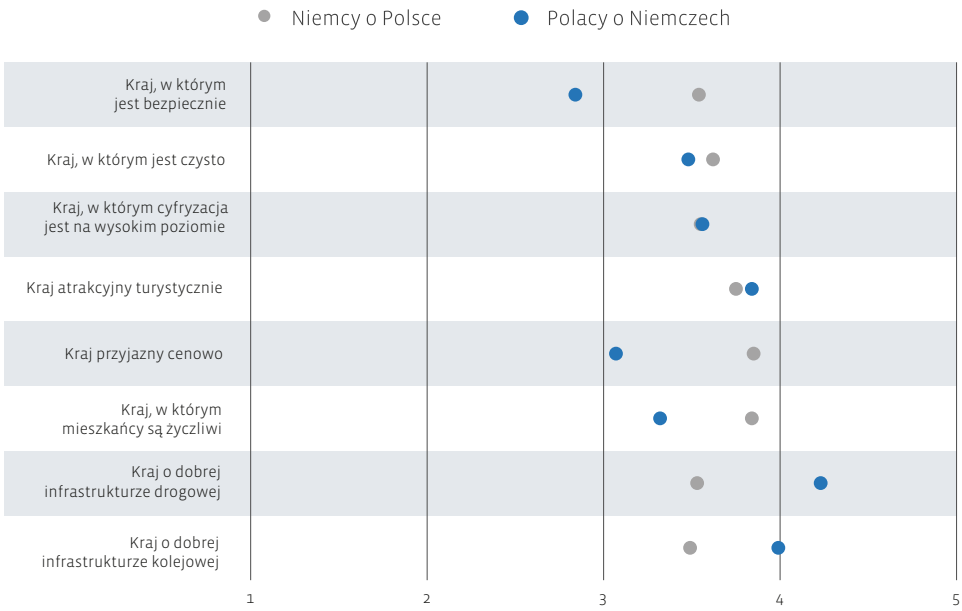

Badani mogli zaznaczyć odpowiedzi na skali, na której 1 oznaczało, że z wymienionym stwierdzeniem zdecydowanie się nie zgadzali, a 5 – że zdecydowanie się z nim zgadzali.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Jak łatwo zauważyć, po polskiej i niemieckiej stronie dominują odpowiedzi powyżej 3, co oznacza, że wizerunek kraju sąsiada po obu stronach granicy jest pozytywny. Jedyne odstępstwo od tego wyniku to stosunkowo niewielka przewaga polskich odpowiedzi negatywnie oceniających poziom bezpieczeństwa w Niemczech (2,84), tym bardziej istotna, że Niemcy wyraźnie pozytywnie ocenili bezpieczeństwo w Polsce (3,54). Z kolei po stronie niemiec-

kiej wszystkie odpowiedzi na temat wizerunku Polski są pozytywne, przy czym najwyższe średnie odpowiedzi dotyczą tego, że Polska jest dla Niemców krajem przystępnym cenowo (3,86), Polacy to ludzie życzliwi (3,84), a Polska jest atrakcyjna turystycznie (3,75). Z kolei dla polskich respondentów atutem Niemiec jest bardzo dobra infrastruktura drogowa (4,23) i kolejowa (3,99) oraz atrakcyjność turystyczna (3,84). Ten ostatni element jest wspólny dla obu krajów, chociaż często niezauważany w dyskusjach o polskim spojrzeniu na Niemcy.

Postrzeganie produktów pochodzących z sąsiedniego kraju

Nieco innym, ale równie wiele mówiącym wskaźnikiem, jak dane społeczeństwo patrzy na sąsiedni kraj, jest ocena jakości towarów, które z niego pochodzą. W Polsce przez lata można było usłyszeć, że „chemia z Niemiec" czy niemieckie samochody są lepsze od podobnych produktów z innych krajów. Skojarzenia, jakie Polacy mają z Niemcami, które co kilka lat badane są także w „Barometrze Polska – Niemcy" (ostatnio w 2024 roku), również wskazują, że istnieje pewna grupa Polaków szczególnie sobie ceniąca wyroby pochodzenia niemieckiego. Jednocześnie od kilku lat można usłyszeć z ust niektórych polityków prawicowych czy bliskich im kręgów, że nie należy kupować tego, co niemieckie, aby nie dawać przez to Niemcom się bogacić, a wyrazem patriotyzmu jest wspieranie polskiej marki.

W 2026 roku największa grupa Polaków nie miała jasnego przekonania, czy fakt, że dany produkt jest niemiecki, zachęca czy zniechęca do kupna (42%). Jeśli dodać do tego osoby nieumiejące udzielić odpowiedzi na to pytanie, to widać, że ponad połowa Polaków (52%) nie ma tu jasnych preferencji. Wśród pozostałych dominują osoby, które pozytywnie patrzą na niemieckie produkty (38%), nad tymi, których niemieckie pochodzenie towaru zniechęca do jego nabycia (10%).

Dla ponad połowy Polaków fakt, że dany produkt pochodzi z Niemiec, ani nie zachęca, ani nie zniechęca do jego kupna

Analizując czynniki wpływające na nastawienie do niemieckich produktów, można dostrzec pewne tendencje:

Pozytywny odbiór niemieckich produktów wzmacnia doświadczenie pobytu. Informacja o wyprodukowaniu towaru w Niemczech częściej zachęca do zakupu osoby, które odwiedziły ten kraj (44% wobec 29%), a zwłaszcza osoby bywające tam kilka razy lub regularnie (47% wobec 33% wśród osób, które były raz lub nie były wcale). Respondenci z mniejszym doświadczeniem częściej nie mają w tej sprawie zdania: odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć" wskazuje 16% osób, które nie były w Niemczech, wobec 5% osób, które były w Niemczech, oraz 13% osób będących tam raz lub niebędących wcale wobec 4% odwiedzających Niemcy kilka razy lub regularnie.

Zamieszkiwanie w regionie przygranicznym lub poza nim nie różnicuje w tym wypadku odpowiedzi.

Na odbiór niemieckich produktów wpływa deklarowane poparcie polityczne. Zwolennicy Polskiego Stronnictwa Ludowego (61%), Koalicji Obywatelskiej (59%) oraz Lewicy (54%) częściej deklarują, że niemieckie pochodzenie produktu zachęca ich do jego kupna niż wyborcy Prawa i Sprawiedliwości (22%) czy Konfederacji Korony Polskiej (21%). Ci ostatni są największymi przeciwnikami niemieckich produktów (36%).

Zdecydowanej większości Niemców (79%) informacja, że dany towar pochodzi z Polski, ani nie zniechęca, ani nie zachęca do jego nabycia, a 5% nie ma na ten temat zdania. Pośród pozostałych badanych odsetek osób wskazujących, że taka informacja zachęca ich do kupna (12%), jest trzy razy większy niż tych, których zniechęca (4%). W ciągu kilkunastu lat odnotowano tu jedynie pewne zmiany opinii na korzyść polskich produktów. W 2013 roku, kiedy pytanie to zadaliśmy w Niemczech, zachętę wskazywało 9% badanych, a zniechęcenie deklarowało 13% respondentów.

Wykres 11. Czy informacja, że towar został wyprodukowany w Niemczech/w Polsce, na ogół zachęca Pana (Panią) do jego zakupu czy raczej zniechęca? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku w zależności od zamieszkiwanego regionu (w %)

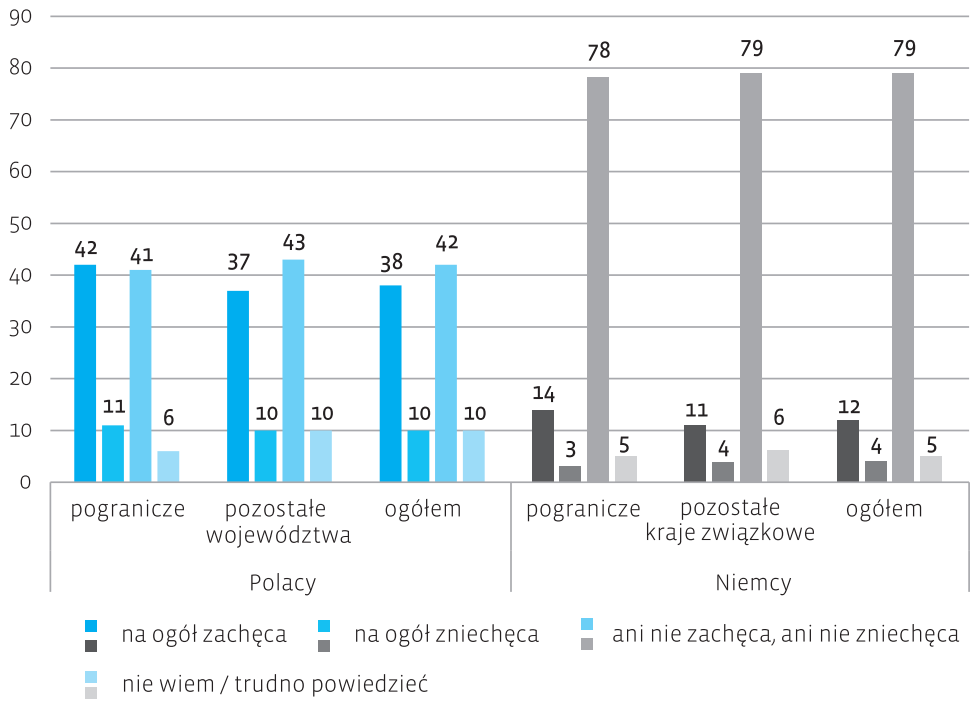

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Czynniki wpływające na gotowość Niemców do zakupu produktu z Polski są w swoich tendencjach podobne do polskich:

Związek pobytu w Polsce z oceną polskich produktów przez Niemców jest słabszy niż w polskiej próbie. Polskie pochodzenie towaru zachęca do zakupu 16% Niemców, którzy byli w Polsce, wobec 9% osób bez takiego doświadczenia. Przy kilku lub regularnych pobytach odsetek ten wynosi 19%, wobec 10% wśród osób, które były w Polsce raz lub nie były wcale.

Podobnie jak w Polsce, miejsce zamieszkania nie wpływa na preferencje zakupowe Niemców.

Zamieszkiwanie na pograniczu nie wpływa na preferencje zakupowe Niemców

Także różnice między elektoratami są niewielkie. Najczęściej polskie pochodzenie produktu zachęca do zakupu wyborców Alternatywy dla Niemiec (17%), podczas gdy wśród wyborców pozostałych dużych partii jest to 9–11%.

Trzydzieści pięć lat po podpisaniu polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy Polacy i Niemcy podobnie oceniają stan wzajemnych relacji, choć odmiennie postrzegają przyczyny tego stanu i kluczowe problemy w relacjach bilateralnych.

Postrzeganie stosunków polsko-niemieckich

Polacy i Niemcy niemal identycznie oceniają stan stosunków polsko-niemieckich. Ponad połowa z nich uznaje go za dobry. Co piąty respondent w obu krajach uważa stan wzajemnych relacji za zły, a trudności w ocenie ma co czwarty badany.

Polacy i Niemcy niemal identycznie oceniają stan stosunków polsko-niemieckich. Ponad połowa z nich uznaje go za dobry

Wykres 12. Jak układają się stosunki między Polską i Niemcami? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

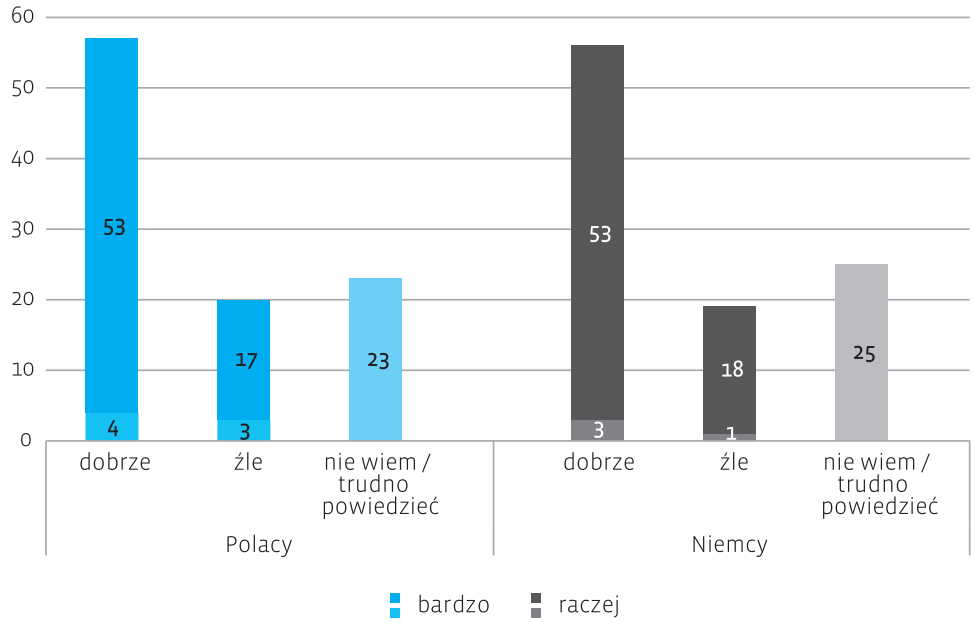

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Tym samym już trzeci rok z rzędu odpowiedzi Polaków i Niemców na to pytanie są zbieżne, a oceny obu społeczeństw zmieniają się w taki sam sposób. W porównaniu z poprzednim rokiem zaszła niewielka, choć istotna statystycznie zmiana na lepsze – o sześć, siedem punktów procentowych. Rok

temu dobrze o stosunkach polsko-niemieckich wypowiadała się połowa badanych po obu stronach granicy.

Ta pozytywna ewolucja może mieć związek z wydarzeniami towarzyszącymi trzydziestopięcioleciu zawarcia traktatu, w tym podpisaniu umowy o współpracy w obszarze obronności (dokument ten wskazuje konieczność i gotowość kooperacji w dziedzinie obecnie absolutnie kluczowej dla obu krajów), ustanowieniu Polsko-Niemieckiego Biletu Przyjaźni[1] oraz licznymi spotkaniami branżowymi. Nawet zakładając, że badani w nich nie uczestniczyli i (lub) nie zdają sobie sprawy z rocznicy, to mogą odbierać przez doniesienia medialne lepszą atmosferę wokół stosunków polsko-niemieckich, jaka zapanowała w ostatnich tygodniach.

Wykres 13. Jak układają się stosunki między Polską i Niemcami? Odpowiedzi Polaków i Niemców w latach 2000–2026 (w %)

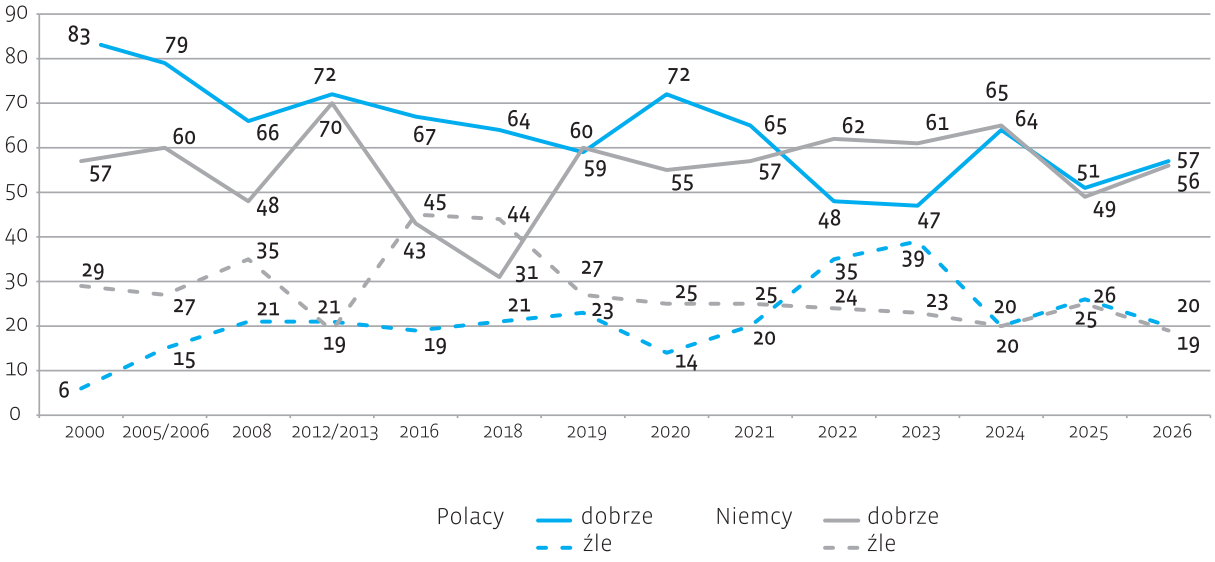

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Odpowiedzi Polaków i Niemców dotyczące oceny stanu wzajemnych relacji nie różnicuje miejsce zamieszkania, w tym fakt, że jest to pogranicze. Wpływa na nie zaś wyraźnie fakt pobytu w drugim kraju. Wśród Polaków, którzy byli w Niemczech po 1990 roku, 67% ocenia stosunki jako dobre wobec 43% wśród osób, które w Niemczech nie były. Jednocześnie osoby mające doświadczenie pobytu znacznie rzadziej odpowiadają „nie wiem / trudno powiedzieć" (15% wobec 33%). Nieco rzadziej określają również stosunki jako złe (17% wobec 24%). Podobny wzorzec występuje w Niemczech. Spośród Niem-

1 Polsko-Niemiecki Bilet Przyjaźni to specjalny bilet kolejowy Interrail, umożliwiający podróżowanie koleją po sąsiednim kraju oraz przejazd z miejsca zamieszkania do granicy i z powrotem. Inicjatywa ma wspierać mobilność młodych ludzi, zachęcać do poznawania Polski i Niemiec, a także wzmacniać bezpośrednie kontakty między mieszkańcami obu państw. W ramach tej inicjatywy oba kraje udostępnią po 30 tysięcy bezpłatnych biletów kolejowych dla młodych osób w wieku od 18 do 27 lat.

ców, którzy byli w Polsce, 63% ocenia stosunki jako dobre wobec 50% osób, które w Polsce nie były. Ankietowani z doświadczeniem pobytu w Polsce znacznie rzadziej wybierają także odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć" (17% wobec 31%).

Preferencje partyjne są silnie związane z ogólną oceną stosunków polsko-niemieckich. Wśród osób deklarujących głosowanie na Koalicję Obywatelską (KO) 85% określa stosunki jako dobre. Największa różnica zachodzi względem deklarujących głosowanie na Prawo i Sprawiedliwość (PiS) – 38%, Konfederację Korony Polskiej (KKP) – 42% i Konfederację – 56%. W tych ostatnich trzech grupach częściej niż w elektoratach Koalicji Obywatelskiej, Lewicy i Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL) pojawia się zła ocena wzajemnych stosunków.

Także w Niemczech preferencje partyjne wyraźnie różnicują opinie o stanie wzajemnych relacji. Stosunki jako dobre określa 67% osób deklarujących poparcie dla CDU/CSU, 68% – dla SPD i 62% – dla Partii Zielonych. Wśród wyborców Alternatywy dla Niemiec (AfD) jest to 49%, a wśród elektoratu Die Linke – 53%. W gronie sympatyków Alternatywy dla Niemiec ocena stosunków jako złych pojawia się częściej niż wśród zwolenników CDU/CSU, SPD i Partii Zielonych.

Pewna zależność dotyczy także wieku badanych: starsi respondenci częściej oceniają stosunki polsko-niemieckie jako dobre, zwłaszcza w porównaniu z osobami w wieku 18–39 lat. W Niemczech nie obserwuje się takiej zależności.

Przyczyny dobrej i złej oceny stanu relacji

Poproszeni o wskazanie głównych powodów, które skłaniają ich do pozytywnej oceny stanu stosunków polsko-niemieckich, Polacy i Niemcy są całkowicie zgodni – po obu stronach granicy największa grupa badanych (57%) twierdzi, że powodem tym są wspólne interesy gospodarcze, a jedna trzecia – wzajemne kontakty bezpośrednie Polaków i Niemców. Działanie na rzecz pojednania Polaków i Niemców wskazuje 28% mieszkańców Niemiec oraz 22% Polski. Obie grupy częściej niż rządowi sąsiedniego kraju przypisują zasługi w tworzeniu dobrych wzajemnych relacji rządowi swojego kraju.

Wspólne interesy gospodarcze są głównym powodem, dla którego Polacy i Niemcy uważają stan wzajemnych stosunków za dobry

Wykres 14. Z czego głównie wynikają dobre stosunki? Są one przede wszystkim rezultatem... Odpowiedzi Polaków i Niemców, którzy ocenili relacje jako „dobre" lub „bardzo dobre", w 2026 roku (w %)

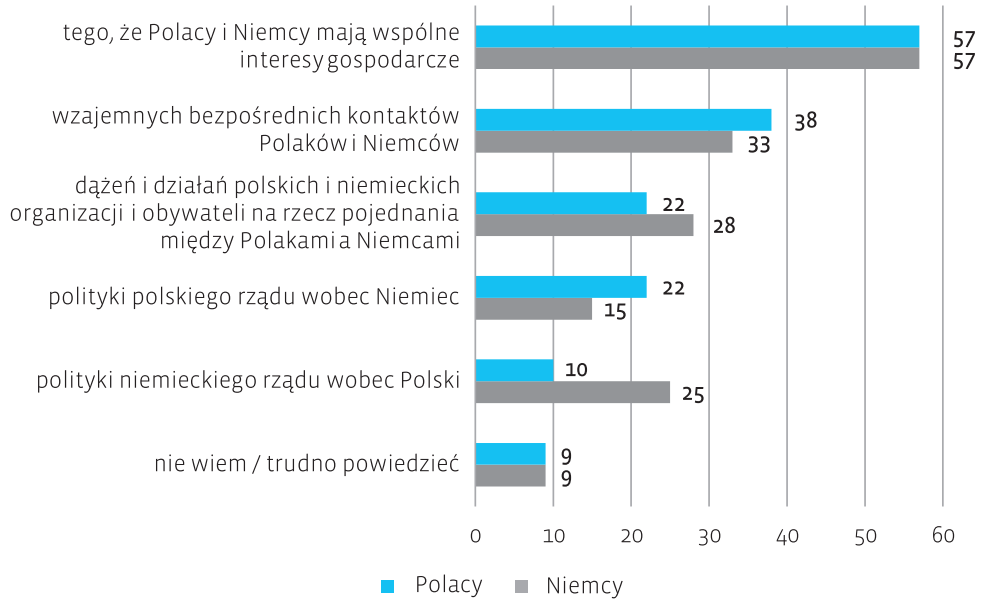

Badani mogli wybrać maksymalnie dwie odpowiedzi.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Większość Polaków uważających relacje za złe widzi powód w niewystarczającym rozliczeniu niemieckich zbrodni

Powody negatywnej oceny stanu stosunków polsko-niemieckich są z kolei zróżnicowane. Dla większości Polaków, którzy ocenili stosunki jako złe, przyczyną jest niewystarczające rozliczenie niemieckich zbrodni (61%). Prawie o połowę mniej polskich respondentów wskazuje politykę niemieckiego rządu (35%), a co czwarty – rozbieżne interesy polityczne (27%) lub gospodarcze (24%). Jedynie co dziesiąty ankietowany odpowiedzialnością za zły stan relacji obarcza polski rząd (11%).

Po niemieckiej stronie to polityczne rozbieżności (43%) oraz właśnie działania polskiego rządu wobec Niemiec (38%) są wskazywane na pierwszych miejscach. Niewystarczające rozliczenie niemieckich zbrodni plasuje się na trzecim miejscu – taką opinię podziela o połowę mniej badanych Niemców (32%) niż Polaków. Więcej Niemców zaś krytycznie ocenia politykę własnego rządu federalnego (27%) niż Polaków – polskiego (11%).

Wykres 15. Z czego głównie wynikają złe stosunki? Są one przede wszystkim rezultatem... Odpowiedzi Polaków i Niemców, którzy ocenili relacje jako „złe" lub „bardzo złe", w 2026 roku (w %)

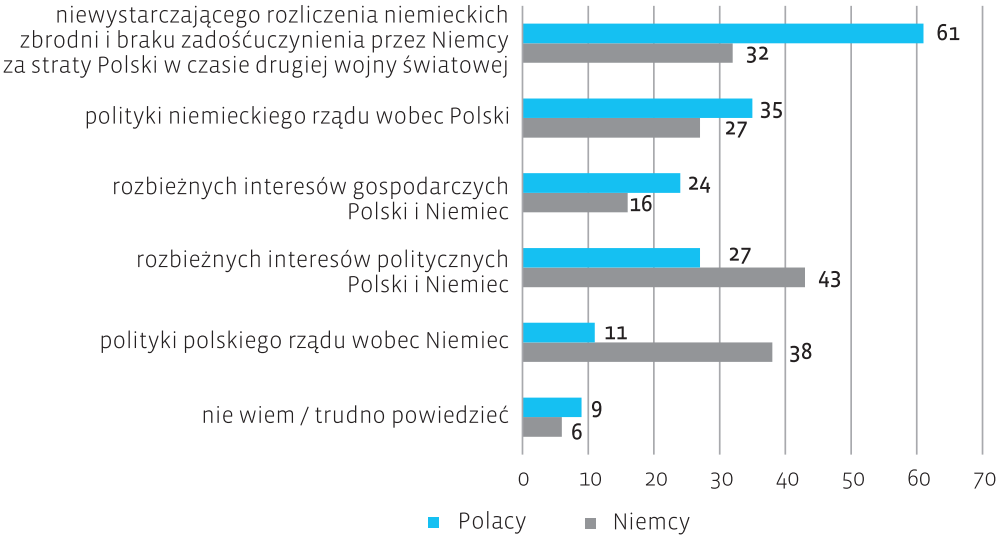

Badani mogli wybrać maksymalnie dwie odpowiedzi.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Wśród Polaków postrzegających stosunki jako dobre, respondenci, którzy byli w Niemczech, częściej przypisują to bezpośrednim kontaktom Polaków i Niemców (40% wobec 32%). Z kolei wśród Niemców oceniających relacje jako dobre osoby, które były w Polsce, częściej wskazują działalność organizacji i obywateli na rzecz pojednania (34% wobec 23%), a rzadziej przypisują zasługi polityce niemieckiego rządu wobec Polski (21% wobec 28%). Wśród badanych postrzegających relacje jako złe pobyt w sąsiednim kraju nie różnicuje istotnie wskazywanych przyczyn.

W Polsce wśród osób oceniających stosunki jako dobre mieszkańcy województw przygranicznych częściej przypisują je bezpośrednim kontaktom Polaków i Niemców. Z kolei respondenci z niemieckiego pogranicza rzadziej niż mieszkańcy pozostałych regionów Niemiec upatrują przyczyn dobrych relacji w polityce rządu niemieckiego wobec Polski (15% wobec 26%) oraz rządu polskiego wobec Niemiec (8% wobec 16%).

Związek między preferencjami partyjnymi a wskazywanymi powodami oceny relacji jest wyraźny zwłaszcza wśród osób oceniających je negatywnie. Wśród ankietowanych oceniających stosunki jako złe politykę niemieckiego rządu wskazuje 52% deklarujących głosowanie na PiS i 41% – na Konfederację, wobec 9% zwolenników Koalicji Obywatelskiej. Podobne różnice występują w odpowiedziach dotyczących niewystarczającego rozliczenia i zadośćuczynienia za zbrodnie i straty wojenne: kwestię tę wskazuje 77% wyborców PiS i 83% wyborców Konfederacji wobec 38% zwolenników Koalicji Obywatelskiej.

W Niemczech wśród osób oceniających stosunki jako dobre szczególnie wyraźne są różnice w odpowiedzi dotyczącej polityki niemieckiego rządu wobec Polski: wskazuje ją 46% wyborców obecnie rządzącej partii CDU/CSU wobec 22% zwolenników współrządzącej SPD, 25% elektoratu Partii Zielonych, 23% wyborców Alternatywy dla Niemiec i 13% zwolenników Die Linke. Działania organizacji i obywateli na rzecz pojednania częściej wskazują między innymi zwolennicy SPD, Partii Zielonych i Die Linke niż Alternatywy dla Niemiec. Z kolei bezpośrednie kontakty Polaków i Niemców – częściej sympatycy Alternatywy dla Niemiec (42%) niż CDU/CSU (25%).

Wśród osób oceniających stosunki jako złe politykę niemieckiego rządu wskazuje 41% deklarujących poparcie dla Alternatywy dla Niemiec i 60% dla Die Linke wobec 15% zwolenników CDU/CSU i 19% Zielonych. Z kolei niewystarczające rozliczenie przeszłości częściej pojawia się we wskazaniach wyborców Die Linke niż wśród elektoratu Alternatywy dla Niemiec.

Po polskiej stronie nie widać wyraźnego związku między wskazywanymi przyczynami a wiekiem respondentów. W Niemczech osoby w wieku sześćdziesięciu lat i starsze relatywnie częściej wskazują niewystarczające rozliczenie przeszłości.

Współpraca gospodarcza jako stabilny filar stosunków polsko-niemieckich

Wątek współpracy gospodarczej jako pozytywny czynnik stosunków polsko-niemieckich jest obecny w badaniach Barometru Polska – Niemcy od lat. Zarówno w pytaniach zamkniętych, opisanych powyżej, jak i w zadawanych co kilka lat pytaniach otwartych respondenci zazwyczaj wymieniają różne aspekty związane z gospodarką jako pozytywne elementy relacji między oboma krajami. Także z samych kręgów gospodarczych od lat słychać głosy, że gospodarka jest jednym z najstabilniejszych i najmocniejszych filarów wzajemnych stosunków. Potwierdzają to zresztą wyniki wymiany handlowej. Na tym tle interesujące są zróżnicowane głosy ze strony polityków czy ekspertów, sugerujące z jednej strony, że na płaszczyźnie gospodarczej Niemcy wykorzystują Polskę (jako rezerwuar taniej siły roboczej czy montownię), z drugiej zaś – że Polska czerpie z tych relacji wielkie profity. W trzydziestą piątą rocznicę podpisania polsko-niemieckiego traktatu zapytaliśmy więc badanych, jak oni oceniają bilateralną współpracę gospodarczą.

Odpowiedzi Polaków i Niemców są dość zróżnicowane. Wprawdzie największe grupy respondentów po obu stronach granicy uznają, że kooperacja ta jest w równym stopniu korzystna dla obu krajów, ale opinię taką podziela ponad połowa Niemców (55%) i mniej niż połowa Polaków (43%). Co czwarty Polak wskazuje korzyści przede wszystkim dla Niemiec (27%), a jedynie 8% – dla Polski. Niemcy są tu ostrożniejsi: o ko-

Zdaniem 55% Niemców i 43% Polaków współpraca gospodarcza jest korzystna dla obu krajów

rzyściach głównie dla sąsiedniego kraju jest przekonanych 13% badanych, a dla własnego – 8% respondentów.

Wykres 16. Czy polsko-niemiecka współpraca gospodarcza jest... Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

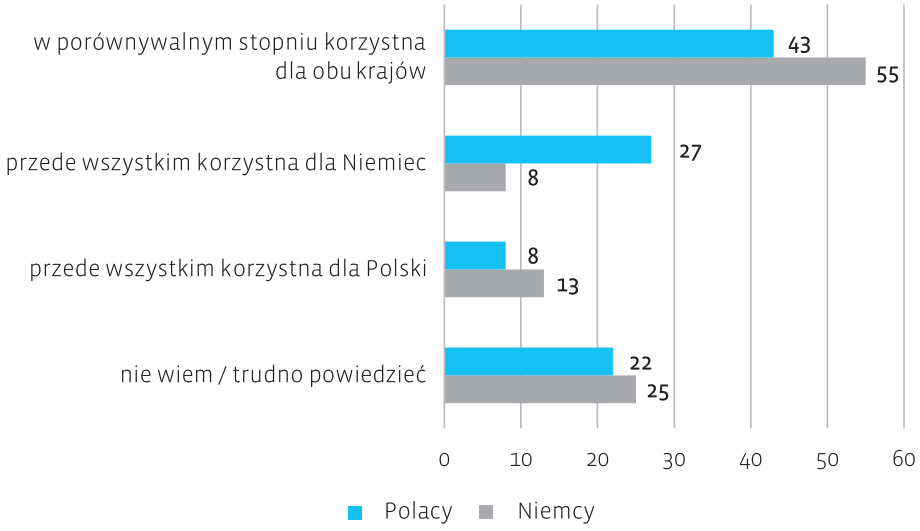

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Na odpowiedzi nie wpływa miejsce zamieszkania, ale znaczenie ma doświadczenie pobytu w drugim kraju. Zarówno Polacy, jak i Niemcy, którzy odwiedzili sąsiednie państwo, znacznie częściej uważają, że współpraca jest w porównywalnym stopniu korzystna dla obu krajów (w Polsce 49% wobec 33%, w Niemczech – 61% wobec 50%).

Bardzo silnie postrzeganie współpracy gospodarczej różnicują preferencje partyjne. Wśród osób popierających KO dominuje odpowiedź, że współpraca jest w porównywalnym stopniu korzystna dla obu państw (70%), odsetek ten jest również wysoki wśród badanych deklarujących poparcie dla Lewicy. Dla zwolenników PiS, Konfederacji i KKP odsetki te są zdecydowanie niższe i wynoszą 21%, 33%, 24%. Z kolei współpracę za korzystną przede wszystkim dla Niemiec uważa 57% deklarujących głosowanie na PiS, 44% – na Konfederację i 63% – na KKP, a jedynie 7% wyborców KO i 10% elektoratu Lewicy.

Również w Niemczech odpowiedzi różnią się w zależności od preferencji partyjnych, chociaż charakter tych różnic jest inny niż w Polsce. Przekonanie, że współpraca przynosi porównywalne korzyści obu krajom, podziela 61% deklarujących głosowanie na CDU/CSU, 69% – na SPD i 64% – na Partię Zielonych, a jedynie 44% – na Alternatywę dla Niemiec. Wśród tych ostatnich relatywnie częściej niż w kilku innych grupach pojawia się przekonanie, że współpraca jest korzystna przede wszystkim dla Polski – 21%.

W obu krajach widoczna jest podobna zależność od wieku: starsi respondenci częściej postrzegają współpracę jako korzystną dla obu stron.

Jak można się spodziewać, przekonanie, że współpraca przynosi korzyści głównie drugiemu krajowi, częściej wyrażają osoby, które jednocześnie źle oceniają stosunki polsko-niemieckie. I odwrotnie – dobra opinia o stanie relacji wiąże się z przekonaniem, że oba kraje korzystają ze współpracy gospodarczej.

W celu pogłębienia wątku współpracy gospodarczej zdecydowaliśmy się zadać pytania pośrednio odwołujące się do wiedzy badanych. Pośrednio, ponieważ sformułowaliśmy je tak, aby – jak w całym Barometrze – uzyskać odpowiedzi dotyczące nie tyle wiedzy *sensu* stricto, ile postrzegania, czyli przekonań na temat sytuacji w danym obszarze relacji polsko-niemieckich. Prosiliśmy o ocenę, czy następujące stwierdzenia są prawdziwe: „Polska jest jednym z pięciu największych partnerów handlowych Niemiec" oraz „Niemiecki eksport do Polski przewyższa niemiecki eksport do Rosji".

Oba te stwierdzenia są prawdziwe, co jednak nie jest oczywiste dla badanych. W wypadku pierwszej tezy jest o tym przekonana jedynie połowa Polaków (49%) i jedna trzecia Niemców (32%). Co dziesiąty respondent błędnie uważa, że jest ona fałszywa. Za prawdziwy fakt, że niemiecki eksport do Polski przewyższa niemiecki eksport do Rosji, uważa z kolei jedynie 28% Polaków i 44% Niemców. Polacy w większości nie mają tu zdania (61%).

Wykres 17. Które z poniższych stwierdzeń są prawdziwe? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

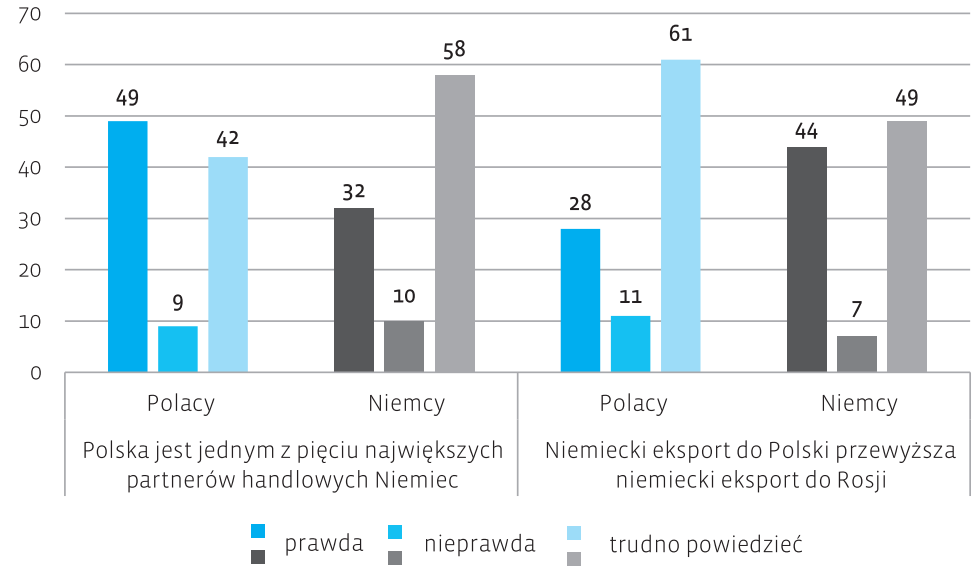

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Pobyt w sąsiednim kraju ponownie okazuje się czynnikiem wpływającym pozytywnie na odpowiedzi – osoby, które go odwiedziły, częściej uznają oba stwierdzenia za prawdziwe. Także preferencje partyjne odgrywają pewną rolę, nawet przy pytaniu, które wydawałoby się neutralne – ale tylko w Pol-

sce. Przykładowo stwierdzenie, że Polska należy do pięciu największych partnerów handlowych Niemiec, za prawdziwe uznaje 70% osób deklarujących poparcie dla KO, 63% – dla Lewicy i Razem, 68% – dla Polski 2050, a także 45% wyborców PiS, 50% wyborców Konfederacji i 30% zwolenników Konfederacji Korony Polskiej.

Dostrzegane problemy we wzajemnych relacjach

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy badanych o ocenę problemów występujących obecnie w stosunkach polsko-niemieckich. Każdemu z wymienionych zagadnień respondenci mieli przypisać ocenę na skali od „poważny problem" do „żaden problem".

Spośród dziesięciu zagadnień tylko jedno większość polskich respondentów uznała za problem w relacjach z Niemcami. Była to kwestia zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone Polsce przez Niemcy podczas drugiej wojny światowej (52%). Oceny pozostałych zagadnień nie są już tak jednoznaczne. Największe grupy badanych dostrzegają problem w różnicach między podejściem Polski i Niemiec do polityki wobec uchodźców (50%) oraz upamiętniania wydarzeń drugiej wojny światowej (48%), a także w uprzedzeniach Polaków wobec Niemiec i Niemców (47%). Na kolejnym miejscu znalazły się różnice w podejściu do Rosji (42%). Z kolei kwestie praw mniejszości niemieckiej w Polsce (30%) oraz Polaków mieszkających w Niemczech (22%) stosunkowo najczęściej uznawane są za niewielki problem lub za kwestię, która w ogóle nie stanowi problemu. Niezależnie od zagadnienia mniej więcej co czwarty lub co piąty badany wybiera odpowiedź ze środka skali (18–27%). Podobny odsetek respondentów nie udziela odpowiedzi (17–26%).

Wśród Niemców żadne z wymienionych zagadnień nie jest uznawane za problem przez co najmniej połowę badanych. Najczęściej wskazują oni kwestię zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone Polsce przez Niemcy podczas drugiej wojny światowej (47%) oraz różnice w podejściu do polityki wobec uchodźców (43%), a więc te same problemy, które znalazły się na dwóch pierwszych miejscach wśród odpowiedzi Polaków. Najrzadziej zaś – zaledwie po kilkanaście procent wskazań – za problemy są uznawane prawa mniejszości niemieckiej w Polsce oraz Polaków mieszkających w Niemczech. Odpowiedzi ze środka skali są jeszcze częstsze niż wśród Polaków (24–33%), a odsetek osób nieudzielających odpowiedzi wynosi 16–30%.

Największe grupy Polaków i Niemców za problem we wzajemnych relacjach uznają kwestię zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone podczas drugiej wojny światowej Polsce przez Niemcy

Wykres 18. Jakie są obecnie problemy w stosunkach polsko-niemieckich? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

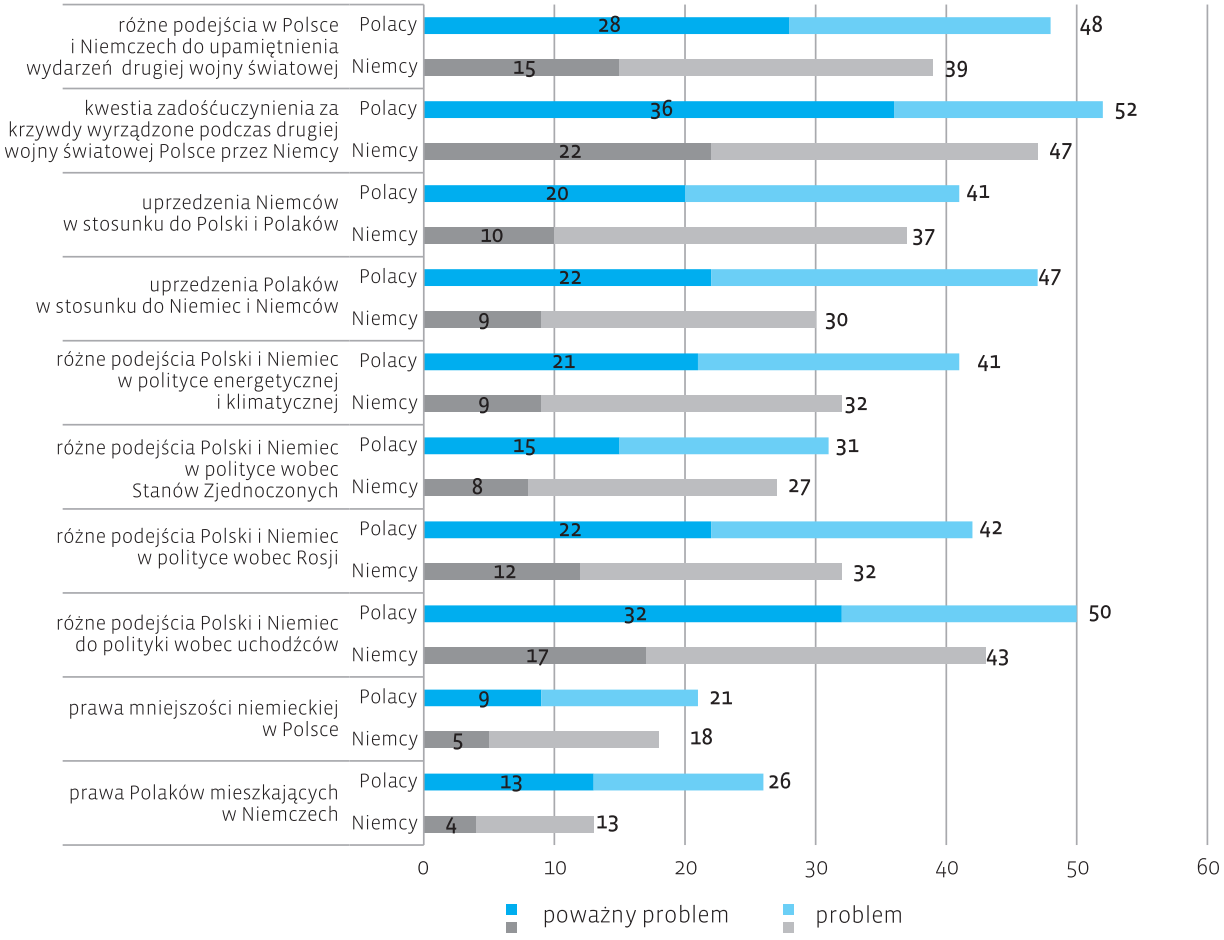

Badani mogli wybrać odpowiedź na skali od 1 do 5, na której 5 oznaczało „poważny problem w stosunkach polsko-niemieckich", a 1 – „to nie jest problem w stosunkach polsko-niemieckich". Na wykresie przedstawiono odpowiedzi 4 i 5.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Porównanie polskich i niemieckich ocen wskazujących, że dane zagadnienie stanowi problem we wzajemnych relacjach, pokazuje dużą zbieżność stanowisk w odniesieniu do praw mniejszości niemieckiej w Polsce (stosunkowo rzadko uznawanych za problem), różnic w polityce wobec Stanów Zjednoczonych, uprzedzeń Niemców wobec Polaków oraz kwestii zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone podczas drugiej wojny światowej. Największe rozbieżności dotyczą uprzedzeń Polaków wobec Niemiec i Niemców oraz praw Polaków mieszkających w Niemczech. Oba zagadnienia częściej uznają za problemy Polacy.

Zbieżności i rozbieżności między ocenami obu społeczeństw najlepiej jednak pokazuje porównanie średnich odpowiedzi. Dane te wskazują, że największe różnice dotyczą opinii na temat praw Polaków mieszkających

w Niemczech, a następnie uprzedzeń Polaków wobec Niemiec i Niemców oraz odmiennego podejścia obu krajów do polityki wobec Rosji. W pozostałych kwestiach średnie ocen są stosunkowo zbliżone.

Wykres 19. Jakie są obecnie problemy w stosunkach polsko-niemieckich? Średnie odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku

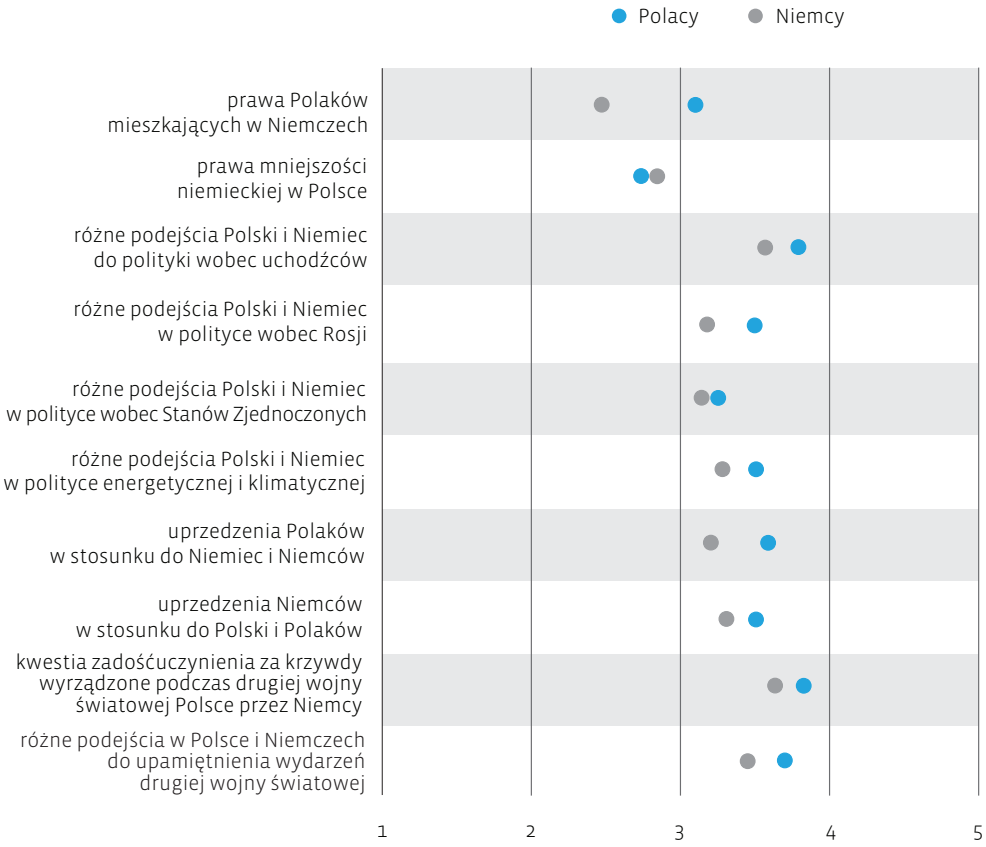

Badani mogli wybrać odpowiedź na skali od 1 do 5, na której 5 oznaczało „poważny problem w stosunkach polsko-niemieckich", a 1 – „to nie jest problem w stosunkach polsko-niemieckich". Na wykresie przedstawiono średnie odpowiedzi.

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Pobyt w sąsiednim kraju wiąże się przede wszystkim ze znacznie rzadszym wybieraniem odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć". Dotyczy to wszystkich dziesięciu kwestii po obu stronach granicy. Porównanie średnich, obliczonych z pominięciem tej odpowiedzi, pokazuje, że Polacy, którzy byli w Niemczech, rzadziej uznają za problem kwestię zadośćuczynienia (średnia 3,77 wobec 3,96), praw Polaków w Niemczech (3,02 wobec 3,25), praw mniejszości niemieckiej w Polsce (2,68 wobec 2,89), uprzedzeń Niemców wobec Polaków (3,39 wobec 3,64) oraz różnic w upamiętnieniu drugiej wojny światowej (3,62 wobec 3,84). Pozostałe zagadnienia również są rzadziej uznawane

za problemy, jednak różnice nie są istotne statystycznie. W Niemczech nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic związanych z pobytem w Polsce.

Podobne tendencje można zaobserwować, porównując mieszkańców polskiego pogranicza z mieszkańcami pozostałych województw. W województwach przygranicznych rzadziej są uznawane za problem prawa Polaków w Niemczech (2,84 wobec 3,15), prawa mniejszości niemieckiej w Polsce (2,42 wobec 2,82) oraz różnice w polityce energetycznej i klimatycznej (3,31 wobec 3,55). Także pod tym względem w Niemczech nie stwierdzono podobnych zależności.

Preferencje partyjne silnie różnicują oceny wielu zagadnień. Szczególnie duże różnice dotyczą zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone podczas drugiej wojny światowej. Średnie oceny wynoszą 4,30 wśród wyborców PiS i 4,37 wśród wyborców Konfederacji, wobec 3,35 w elektoracie KO i 3,11 w elektoracie Lewicy. Podobny układ występuje w ocenach dotyczących praw Polaków w Niemczech oraz praw mniejszości niemieckiej w Polsce. Dla praw mniejszości niemieckiej średnie wynoszą 3,26 dla PiS, 2,45 dla KO i 2,05 dla Lewicy, a dla praw Polaków w Niemczech – odpowiednio 3,66, 2,73 i 2,41.

Wyraźne zróżnicowanie pojawia się także w ocenach dotyczących polityki zagranicznej i energetycznej. Średnie ocen różnic w polityce wobec Stanów Zjednoczonych wynoszą 3,85 wśród wyborców PiS, 2,82 wśród wyborców KO i 3,06 wśród wyborców Lewicy. Dla polityki energetycznej i klimatycznej są to odpowiednio 3,92, 3,09 i 3,16, a wśród wyborców Konfederacji – 3,94.

Uprzedzenia Niemców wobec Polaków za większy problem uznają wyborcy PiS i Konfederacji (średnia po 3,80) niż wyborcy KO (3,07) i Lewicy (3,25). Bardzo podobne różnice dotyczą odmiennego podejścia do upamiętniania drugiej wojny światowej: średnie wśród wyborców PiS, Konfederacji i KKP wynoszą 4,07–4,12, wobec 3,33–3,52 wśród zwolenników KO, Lewicy i Razem.

Inny układ występuje w ocenach uprzedzeń Polaków wobec Niemców. Za większy problem uznają je wyborcy Razem (średnia 3,91) niż wyborcy KO (3,54), Konfederacji (3,25) i KKP (3,29).

W Niemczech preferencje partyjne również wyraźnie różnicują oceny, ale zależności są znacznie mniej jednorodne niż w Polsce. Kwestię zadośćuczynienia za większy problem uznają wyborcy CDU/CSU (średnia 3,73), Partii Zielonych (3,79) i Die Linke (3,72) niż Alternatywy dla Niemiec (3,39). W ocenach różnic w polityce wobec uchodźców wyróżniają się wyborcy Partii Zielonych (3,73) na tle zwolenników CDU/CSU (3,42), SPD (3,47) i Sojuszu Sahry Wagenknecht (3,12). Inaczej rozkładają się oceny różnic w polityce wobec Stanów Zjednoczonych. Za większy problem uznają je wyborcy Sojuszu Sahry Wagenknecht (3,42) i Die Linke (3,27) niż CDU/CSU (2,87) czy SPD (2,93).

Dość silne zróżnicowanie występuje również w ocenach wzajemnych uprzedzeń. Uprzedzenia Polaków wobec Niemców za większy problem uznają wyborcy CDU/CSU (3,36) niż SPD (3,03) czy Alternatywy dla Niemiec (3,09). Z kolei w ocenach uprzedzeń Niemców wobec Polaków szczególnie wyróżnia-

ją się wyborcy Die Linke (3,67) na tle głosujących na CDU/CSU (3,12), SPD (3,02), Alternatywę dla Niemiec (3,01) i Sojusz Sahry Wagenknecht (3,25).

Pochodzenie migracyjne wpływa na oceny wybranych kwestii, ale zależności nie mają jednolitego charakteru. W Polsce osoby z doświadczeniem migracyjnym rzadziej uznają poszczególne zagadnienia za problem. Wyjątkiem są prawa mniejszości niemieckiej w Polsce (średnia 3,23 wobec 2,72 wśród osób bez doświadczenia migracyjnego). W Niemczech osoby z doświadczeniem migracyjnym za większy problem uznają różnice w polityce wobec uchodźców (3,75 wobec 3,51) oraz odmienne stanowiska w polityce wobec Stanów Zjednoczonych (3,34 wobec 3,09).

W Polsce nie występuje regularna zależność między wiekiem a oceną problemów polsko-niemieckich. Najbardziej wyraziste różnice dotyczą uprzedzeń Niemców wobec Polaków: za większy problem uznają je młodsi badani. Średnie ocen wynoszą 3,59 w grupie 18–29 lat, 3,68 w grupie 30–39 lat, 3,59 w grupie 40–49 lat, 3,39 w grupie 50–59 lat i 3,23 wśród osób w wieku 60 i więcej lat. Z kolei w ocenach kwestii zadośćuczynienia czy upamiętnienia drugiej wojny światowej nie widać wyraźnej zależności od wieku.

W Niemczech oceny części zagadnień wykazują bardziej regularne zależności od wieku, choć ich kierunek różni się zależnie od problemu. Kwestię zadośćuczynienia starsi badani częściej uznają za poważny problem. Średnia odpowiedzi wynosi 3,43 w grupie 18–29 lat i 3,79 w grupie osób w wieku 60 i więcej lat. Podobny trend jest widoczny w ocenach różnic dotyczących upamiętnienia drugiej wojny światowej. Średnie wynoszą 3,36 w grupie 18–29 lat, 3,29 w grupie 30–39 lat i 3,70 wśród osób w wieku 60 i więcej lat.

Odwrotny układ występuje w ocenach kilku innych kwestii. Uprzedzenia Niemców wobec Polaków za większy problem uznają osoby w wieku 18–29 lat (średnia 3,49) niż badani w wieku 60 i więcej lat (3,10). Także różnice w polityce wobec Rosji są uznawane za większy problem przez młodszych respondentów: średnia wynosi 3,39 w grupie 18–29 lat wobec 3,04 w grupie osób w wieku 60 i więcej lat. W odniesieniu do praw Polaków mieszkających w Niemczech średnie wynoszą odpowiednio 2,57 i 2,31.

W większości analizowanych kwestii w obu krajach występuje oczekiwana zależność: badani, którzy nie uznają danego zagadnienia za problem w stosunkach polsko-niemieckich, częściej oceniają stan tych relacji jako dobry. Z kolei osoby dostrzegające problem częściej oceniają wzajemne stosunki negatywnie.

Podejście do współpracy z sąsiednim krajem

W związku z trzydziestą piątą rocznicą podpisania traktatu, a także w świetle opisanych powyżej opinii Polaków i Niemców na temat współpracy, szczególnie interesujące są odpowiedzi dotyczące pożądanego podejścia do wzajemnych stosunków. Oceny obu społeczeństw wyraźnie się różnią i znacznie

zmieniły się od 2018 roku, kiedy po raz ostatni zadaliśmy to pytanie. Połowa Polaków i trzy czwarte Niemców uważa, że ich kraj w relacjach z sąsiadem powinien przede wszystkim dążyć do współpracy i osiągania kompromisów. Co trzeci Polak i co dziesiąty Niemiec opowiada się za zdecydowaną obroną interesów własnego kraju. W porównaniu z 2018 rokiem odsetek Polaków wskazujących konieczność współpracy spadł o dwanaście punktów procentowych. Wśród Niemców nastąpiła odwrotna zmiana – odsetek osób opowiadających się za współpracą wzrósł aż o dwadzieścia punktów procentowych.

Połowa Polaków i trzy czwarte Niemców uważa, że ich kraj w relacjach z sąsiadem powinien przede wszystkim dążyć do współpracy i osiągania kompromisów

Pogorszenie polskich opinii można, podobnie jak wcześniej opisane zmiany, tłumaczyć retoryką debaty publicznej ostatnich lat oraz rozczarowaniem polityką Niemiec – zwłaszcza ich podejściem do Rosji, polityki energetycznej i migracyjnej. Znaczenie mają również poglądy polityczne respondentów, co omówiono poniżej.

Poprawa wizerunku Polski jako partnera w Niemczech jest z kolei zapewne związana z ogólną poprawą jej postrzegania w Europie, zwłaszcza pod wpływem działań polskich władz i społeczeństwa po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie w 2022 roku. Na obecne podejście Niemców może wpływać również sytuacja geopolityczna, w tym rosnąca świadomość, że wobec wyzwań związanych z bezpieczeństwem coraz trudniej polegać na partnerstwie ze Stanami Zjednoczonymi. Mówiąc wprost – Niemcy zaczęli bardziej doceniać współpracę z europejskimi partnerami, a Polska jawi się im jako rzetelny sojusznik.

W obu społeczeństwach pobyt w sąsiednim kraju wyraźnie wiąże się z częstszym opowiadaniem się za współpracą. Wśród Polaków, którzy byli w Niemczech, 57% uważa, że Polska powinna być nastawiona przede wszystkim na współpracę i osiąganie kompromisów, wobec 40% wśród osób, które w Niemczech nie były. Wśród Niemców analogiczne odsetki wynoszą 76% i 69%. Także mieszkańcy polskich województw przygranicznych nieco częściej opowiadają się za współpracą i kompromisami niż mieszkańcy pozostałych województw: 58% wobec 48%. W Niemczech taka zależność nie występuje.

Na rozkład odpowiedzi ponownie silnie wpływają preferencje partyjne badanych. Wśród wyborców KO 77% opowiada się za współpracą i kompromisami, a 14% – za zdecydowaną obroną własnych interesów. W elektoracie Lewicy odsetki te wynoszą odpowiednio 86% i 12%, a wśród wyborców Razem – 64% i 29%. Odwrotny rozkład odpowiedzi występuje wśród zwolenników PiS, z których 61% wskazuje zdecydowaną obronę własnych interesów, a 25% – współpracę. W elektoracie Konfederacji odsetki te wynoszą odpowiednio 67% i 29%, a KKP – 60% i 31%.

Wykres 20. Na co Polska i Niemcy powinny być przede wszystkim nastawione w stosunkach z sąsiednim krajem? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2005, 2008, 2013, 2016, 2018 i 2026 roku (w %)

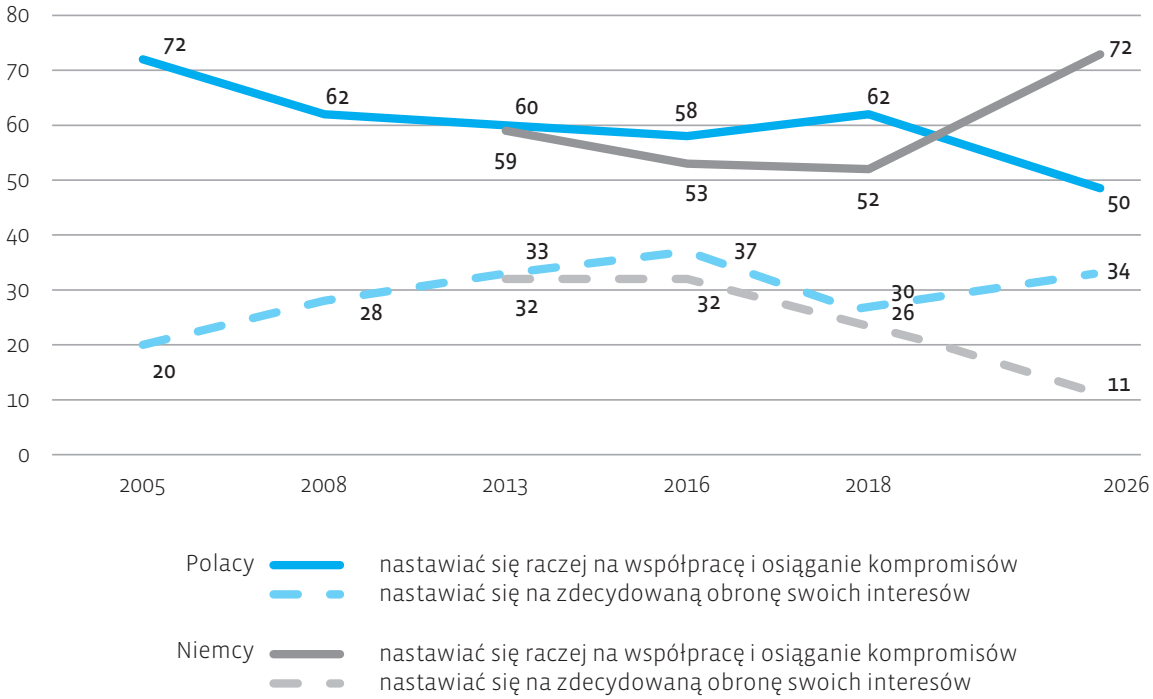

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Także w Niemczech preferencje partyjne wyraźnie różnicują odpowiedzi, choć we wszystkich elektoratach współpraca jest wybierana częściej niż zdecydowana obrona własnych interesów. Tę drugą odpowiedź istotnie statystycznie częściej niż inni wskazują wyborcy Alternatywy dla Niemiec (23%).

Skłonność do opowiadania się za współpracą i kompromisami rośnie wraz z wiekiem, choć różnice dotyczą przede wszystkim porównania najstarszych respondentów z pozostałymi grupami. Wśród osób w wieku 60 i więcej lat współpracę i kompromisy wybiera 62% badanych, wobec 41–50% w młodszych grupach. W Niemczech występuje podobna, choć nieco słabsza zależność. Najstarsi respondenci częściej opowiadają się za współpracą niż osoby w wieku 18–29 i 30–39 lat.

Wśród polskich respondentów występuje również oczekiwana zależność: większość osób dobrze oceniających stosunki polsko-niemieckie opowiada się jednocześnie za współpracą z Niemcami i osiąganiem kompromisów (64%). W Niemczech podobnej zależności nie stwierdzono.

Rola polsko-niemieckiej historii we wzajemnych stosunkach

Tragiczna wspólna przeszłość nadal zajmuje ważne miejsce w stosunkach polsko-niemieckich, co potwierdzają również opisane powyżej wyniki. Dla-

tego w 2026 roku ponownie zapytaliśmy badanych, na czym należy się przede wszystkim koncentrować we wzajemnych relacjach. Większość Polaków i Niemców wskazuje kwestie dotyczące teraźniejszości i przyszłości – odpowiednio 52% i 69%, choć różnica między oboma społeczeństwami jest wyraźna. Znacznie więcej Polaków (29%) niż Niemców (16%) uważa z kolei, że pierwszeństwo powinny mieć kwestie historyczne, bez których wyjaśnienia nie można rozmawiać o sprawach teraźniejszych i przyszłych.

Większość Polaków i Niemców za priorytet we wzajemnych relacjach uznaje kwestie dotyczące teraźniejszości i przyszłości

Wykres 21. Czy obecnie w relacjach z Niemcami/Polską należy bardziej koncentrować się na kwestiach dotyczących teraźniejszości i przyszłości, czy przeszłości? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

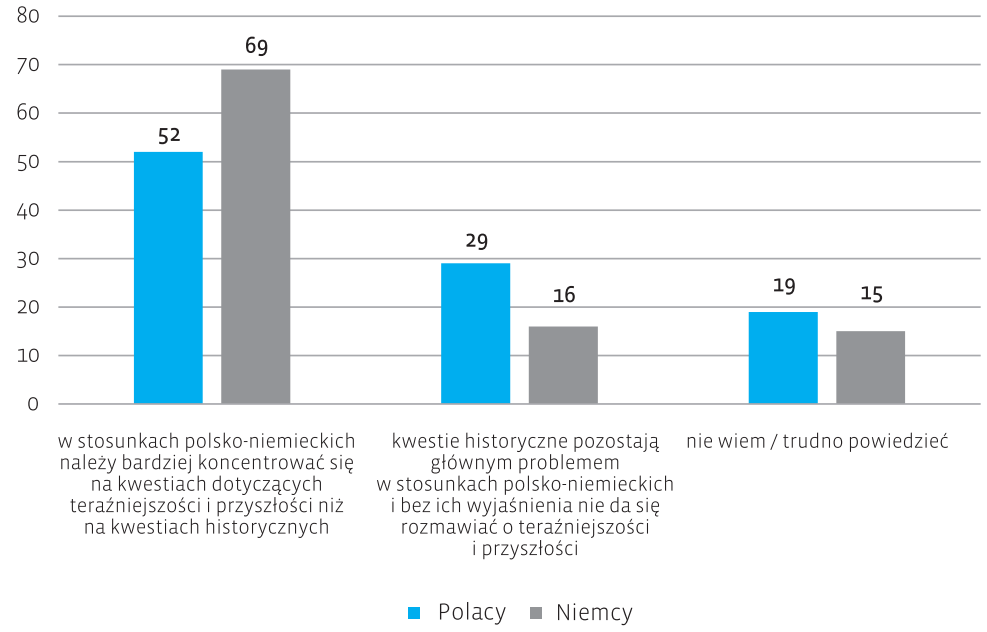

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

O ile opinie Niemców w tej sprawie nie zmieniły się w ciągu ostatniego roku, o tyle po stronie polskiej nastąpiło niewielkie przesunięcie na rzecz teraźniejszości i przyszłości.

Wykres 22. Czy w relacjach z krajem sąsiada należy bardziej koncentrować się na kwestiach dotyczących teraźniejszości i przyszłości, czy przeszłości? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2011, 2018, 2020, 2021, 2024, 2025 i 2026 roku (w %)

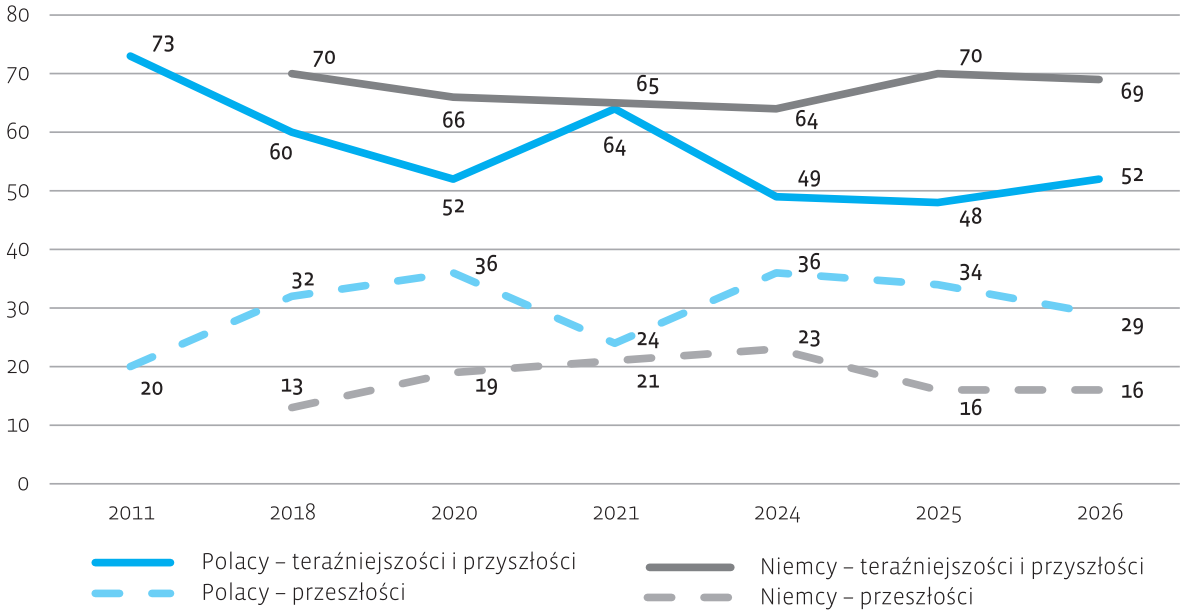

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Za koncentrowaniem relacji polsko-niemieckich na teraźniejszości i przyszłości znacznie częściej opowiadają się Polacy, którzy byli w Niemczech (59%), niż osoby, które tego kraju nie odwiedziły (43%). Podobnie mieszkańcy województw przygranicznych częściej wybierają tę odpowiedź niż mieszkańcy pozostałych regionów Polski (61% wobec 51%). W Niemczech pierwsza zależność jest słabsza, a zamieszkiwanie na pograniczu nie różnicuje odpowiedzi.

Przekonanie, że we wzajemnych relacjach należy przede wszystkim koncentrować się na teraźniejszości i przyszłości, podziela zdecydowana większość wyborców KO (79%), Lewicy (81%), Razem (74%) i PSL (77%). Wśród zwolenników PiS (27%), Konfederacji (37%) i KKP (27%) odsetki te są dwu-, a nawet trzykrotnie niższe. Odwrotny układ występuje przy wskazywaniu pierwszoplanowego znaczenia kwestii historycznych. Taką opinię podziela 57% wyborców PiS, 47% Konfederacji i 49% KKP, wobec 12% wyborców KO i Lewicy oraz 16% zwolenników Razem.

W Niemczech również występują różnice związane z preferencjami partyjnymi, ale są one mniej wyraźne niż w Polsce. We wszystkich największych elektoratach dominuje przekonanie, że należy koncentrować się na teraźniejszości i przyszłości. Jedynie zwolennicy Die Linke (56%) wybierają tę odpowiedź istotnie rzadziej niż wyborcy pozostałych partii (70–79%).

W Polsce nie widać wyraźnej zależności między wiekiem a odpowiedziami na to pytanie. Z kolei w Niemczech najmłodsi respondenci częściej niż pozostali wskazują kwestie historyczne (23%).

Po stronie polskiej występuje także zależność między odpowiedziami na to pytanie a oceną stosunków polsko-niemieckich. Badani opowiadający się za koncentrowaniem się na teraźniejszości i przyszłości znacznie częściej dobrze oceniają stan wzajemnych relacji (73%). Z kolei pozytywne oceny stosunków wiążą się z częstszym wybieraniem orientacji na przyszłość.

Uzupełnieniem tych wyników, pozwalającym częściowo wyjaśnić, dlaczego Polacy nadal postrzegają przeszłość jako kwestię dzielącą oba społeczeństwa, są odpowiedzi na pytanie o uznanie przez Niemców cierpień i ofiar Polaków z okresu drugiej wojny światowej. Jest to jedna z kwestii, które najsilniej różnicują opinie obu społeczeństw. Ponad dwa razy więcej Niemców (44%) niż Polaków (18%) uważa, że cierpienia te zostały wystarczająco uznane. Z kolei ponad dwa razy więcej Polaków (53%) niż Niemców (25%) uważa, że uznanie to było niewystarczające. Wyniki te pokazują wyraźne różnice w postrzeganiu wspólnej historii i potwierdzają, że kwestia ta nadal stanowi problem we wzajemnych relacjach. Co charakterystyczne, w obu krajach równolegle maleje odsetek respondentów uważających, że polskie krzywdy zostały wystarczająco uznane.

Ponaddwukrotnie więcej Niemców (44%) niż Polaków (18%) uważa, że cierpienia i ofiary Polaków, jakich doświadczyli w swojej historii, zostały wystarczająco uznane przez niemiecką opinię publiczną

Wykres 23. Czy cierpienia i ofiary Polaków, jakich doświadczyli w swojej historii, zostały wystarczająco uznane przez międzynarodową/niemiecką* opinię publiczną? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2018, 2019, 2020, 2023 i 2026 roku (w %)

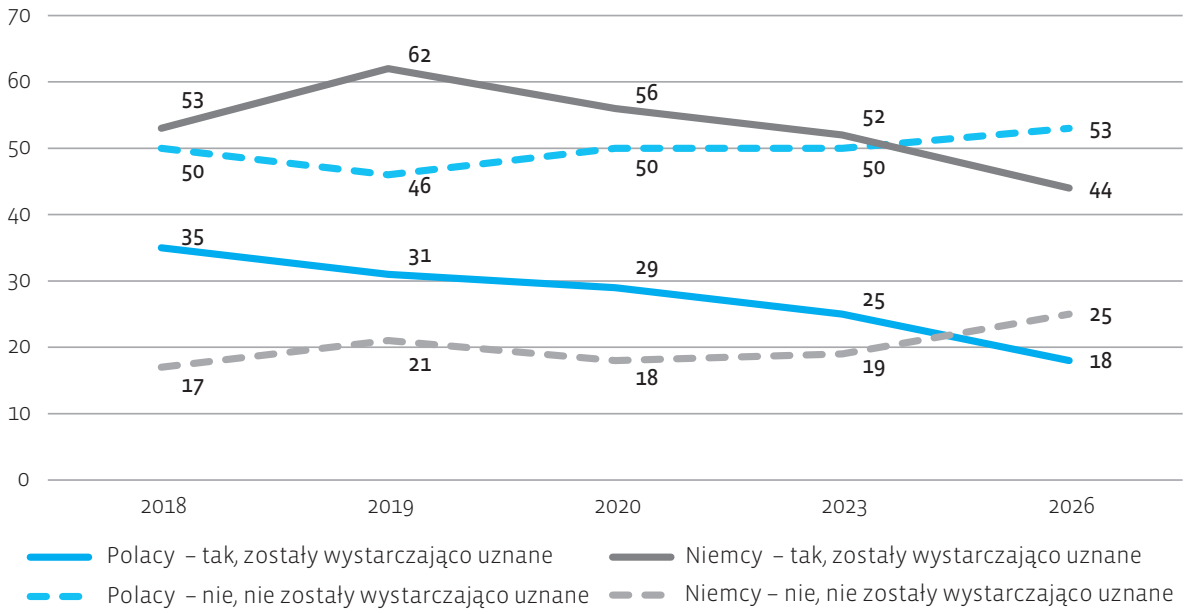

* Do 2020 roku ankietowanych pytano o międzynarodową opinię publiczną, od 2023 roku – o niemiecką opinię publiczną

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Pobyt w kraju sąsiada różnicuje odpowiedzi, ale w każdym z dwóch społeczeństw zależność ta ma inny charakter. Polacy, którzy byli w Niemczech, częściej niż osoby, które tego kraju nie odwiedziły, uważają, że cierpienia Polaków zostały wystarczająco uznane (23% wobec 11%). W Niemczech osoby, które były w Polsce, częściej uważają, że cierpienia i ofiary Polaków nie zostały wystarczająco uznane (30% wobec 21%).

Wyraźne różnice występują ponownie między elektoratami głównych partii. Wśród wyborców KO 31% uważa, że cierpienia i ofiary Polaków zostały wystarczająco uznane przez niemiecką opinię publiczną. Podobnego zdania jest 41% zwolenników Lewicy i 26% Razem, wobec zaledwie 10% wyborców PiS i 11% Konfederacji. Odwrotną odpowiedź – że cierpienia Polaków nie zostały wystarczająco uznane – wybiera 79% zwolenników PiS, 80% Konfederacji i 71% KKP, wobec 38% wyborców KO, 27% Lewicy i 42% Razem.

W Niemczech wyróżniają się z kolei wyborcy Alternatywy dla Niemiec – 71% z nich uważa, że cierpienia Polaków zostały wystarczająco uznane. Odsetek ten jest wyższy niż wśród zwolenników CDU/CSU (58%), SPD (50%), Partii Zielonych (34%) i Die Linke (23%).

Odmienne zależności występują w obu krajach również w odniesieniu do pochodzenia migracyjnego. W Polsce osoby z takim doświadczeniem znacznie częściej niż pozostali respondenci uważają, że cierpienia Polaków zostały wystarczająco uznane (37% wobec 17%). W Niemczech zależność ma przeciwny kierunek. Osoby z doświadczeniem migracyjnym rzadziej niż pozostali badani uważają, że cierpienia Polaków zostały wystarczająco uznane (36% wobec 46%).

Istotne zależności od wieku występują jedynie w Niemczech. Najmłodsi respondenci, w wieku 18–29 lat, znacznie rzadziej (33%) niż starsi (43–50%) uważają, że cierpienia Polaków zostały wystarczająco uznane. Odwrotny układ występuje przy odpowiedzi „nie zostały wystarczająco uznane", którą wybiera 38% osób w wieku 18–29 lat wobec 18–23% w pozostałych grupach wiekowych.

W obu społeczeństwach ocena stosunków polsko-niemieckich wiąże się z przekonaniem o stopniu uznania polskich cierpień. Badani, którzy źle oceniają wzajemne relacje, najczęściej uważają, że uznanie to było niewystarczające. Z kolei wśród osób przekonanych, że cierpienia zostały wystarczająco uznane, przeważają pozytywne oceny stosunków.

Podobna zależność występuje w odpowiedziach dotyczących problemów we wzajemnych relacjach. Osoby przekonane, że polskie cierpienia nie zostały wystarczająco uznane, częściej wskazują na problem zadośćuczynienia oraz różnice w polskim i niemieckim podejściu do upamiętniania drugiej wojny światowej. Częściej również uważają, że w stosunkach polsko-niemieckich należy przede wszystkim zająć się kwestiami historycznymi.

Postrzeganie procesu pojednania

Przez wiele lat relacjom polsko-niemieckim, zwłaszcza rozmowom o trudnej wspólnej przeszłości, towarzyszyło pojęcie „pojednania". Autorzy traktatu z 1991 roku pisali o „żywionym od dawna przez oba narody pragnieniu pojednania". Zapytani o możliwość pojednania, Polacy (56%) i Niemcy (52%) najczęściej odpowiadają, że jest ono procesem trwającym od wielu lat, ale nadal niedokończonym. Jednak podczas gdy 28% Niemców uważa, że pojednanie już nastąpiło, wśród Polaków opinię tę podziela zaledwie 16%. Co dziesiąty Polak uważa, że pojednanie w ogóle nie jest możliwe, a niemal co piąty nie ma na ten temat zdania.

Zdaniem ponad połowy Polaków i Niemców pojednanie między oboma narodami postępuje, ale jest jeszcze wiele do zrobienia

Wykres 24. Czy jest możliwe pojednanie między Polakami i Niemcami? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

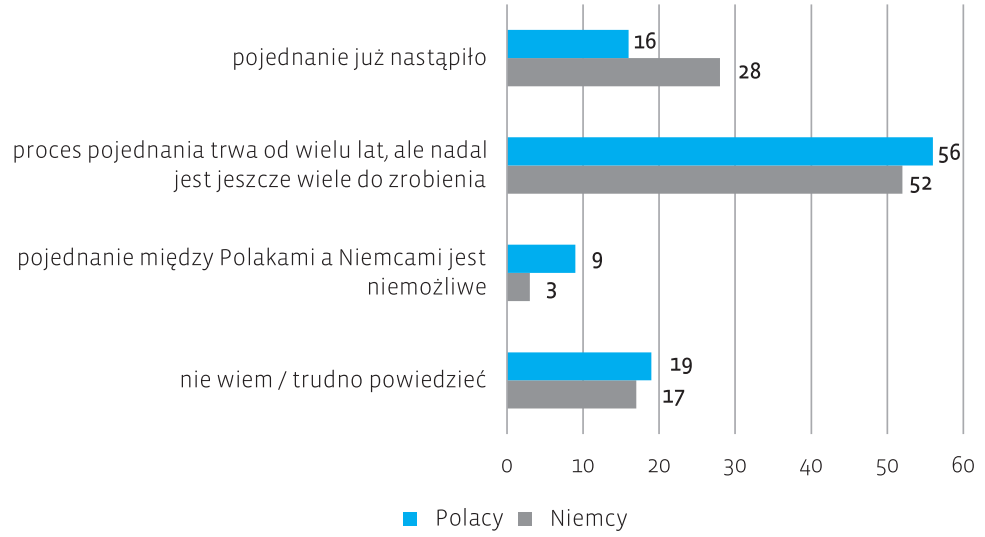

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Na ocenę procesu pojednania wpływa doświadczenie pobytu w sąsiednim kraju. Polacy, którzy byli w Niemczech, częściej niż osoby, które tam nie były, uważają, że pojednanie już nastąpiło (18% wobec 12%). Jeszcze większa różnica dotyczy przekonania, że proces pojednania trwa i nadal wiele pozostaje do zrobienia (63% wobec 45%). W Niemczech odsetki te wynoszą odpowiednio 56% i 49%.

Także przy tym pytaniu preferencje partyjne dość silnie różnicują odpowiedzi. Wśród wyborców KO 25% uważa, że pojednanie już nastąpiło. Podobne odsetki występują w elektoratach Lewicy i Razem (po 23%), co wyraźnie odróżnia te grupy od zwolenników PiS (11%) i Konfederacji (7%). Duże różnice dotyczą również przekonania, że pojednanie jest niemożliwe. Taką opinię

podziela 2% wyborców KO, 3% Lewicy i 2% Razem, wobec 16% zwolenników PiS, 14% Konfederacji i 18% Konfederacji Korony Polskiej. Jednocześnie we wszystkich wymienionych elektoratach dominuje przekonanie, że proces pojednania nadal trwa.

W Niemczech wyraźnie różnią się odpowiedzi zwolenników Alternatywy dla Niemiec i pozostałych partii. O trwającym procesie pojednania częściej są przekonani wyborcy CDU/CSU (52%), SPD (52%), Partii Zielonych (60%) i Die Linke (61%) niż Alternatywy dla Niemiec (39%).

W Polsce odpowiedzi na to pytanie są również w pewnym stopniu związane z doświadczeniem migracyjnym. Osoby z takim doświadczeniem znacznie częściej niż pozostali badani uważają, że pojednanie już nastąpiło (33% wobec 15%). Interesujące jest także to, że przekonanie o dokonanym pojednaniu częściej wyrażają zarówno najmłodsi (19%), jak i najstarsi respondenci (21%), a najrzadziej osoby w wieku 30–39 lat (10%) i 40–49 lat (12%).

W Niemczech wraz z wiekiem rośnie skłonność do postrzegania pojednania jako procesu, który nadal trwa. Wśród osób w wieku 60 i więcej lat odpowiedź tę wybiera 60% badanych, wobec 47% w grupie 18–29 lat i 45% w grupie 30–39 lat.

Zdecydowana większość badanych w obu krajach, którzy uważają, że pojednanie już nastąpiło, dobrze ocenia jednocześnie stan wzajemnych relacji oraz wskazuje teraźniejszość i przyszłość jako pożądany kierunek ich rozwoju. Z kolei w możliwość pojednania wątpią przede wszystkim osoby źle oceniające stosunki polsko-niemieckie.

Opinie na temat polityki zagranicznej i europejskiej oraz stosunek do współpracy Polski i Niemiec w obliczu rosyjskich zagrożeń

Po omówieniu ocen stosunków polsko-niemieckich oraz znaczenia wspólnej historii przejdziemy do analizy postrzegania polityki zagranicznej i europejskiej obu krajów, a także najważniejszych kwestii bezpieczeństwa międzynarodowego związanych z rosyjską agresją przeciwko Ukrainie.

Oceny polityki zagranicznej Polski i Niemiec

Polskie oceny niemieckiej polityki zagranicznej wyraźnie pogorszyły się w ostatnich latach. Od poprzedniego pomiaru w 2021 roku, czyli przed wybuchem pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej, odsetek respondentów uznających, że Niemcy osiągają własne cele kosztem interesów innych państw, wzrósł z 33% do 44%. Jednocześnie odsetek Polaków dostrzegających w niemieckiej polityce zagranicznej poszanowanie interesów innych państw spadł do 30%, czyli najniższego poziomu w historii badań Barometru. Po raz pierwszy więcej Polaków uważa, że Niemcy dążą wyłącznie do realizacji własnych interesów, niż że uwzględniają również interesy innych państw. Ten negatywny trend rozpoczął się jednak jeszcze przed 2022 rokiem. Jego początków należy szukać w 2015 roku, kiedy rządy Polski i Niemiec przyjęły całkowicie odmienne stanowiska wobec kryzysu migracyjnego w Europie, a rząd niemiecki zdecydował o rozpoczęciu budowy drugiej nitki gazociągu Nord Stream, mimo krytyki i sprzeciwu Polski oraz innych państw Europy Środkowej. Krytyka niemieckiej polityki była jednocześnie w dużym stopniu wykorzystywana przez prawicowy rząd PiS do celów polityki wewnętrznej, co wyraźnie wpływało na postawy Polaków wobec Niemiec.

Więcej Polaków uważa niemiecką politykę za nastawioną jedynie na realizację własnych interesów niż za uwzględniającą również interesy innych państw

Wykres 25. Jak należy oceniać niemiecką politykę zagraniczną? Odpowiedzi Polaków w 2008, 2010, 2012, 2015, 2021 i 2026 roku (w %)

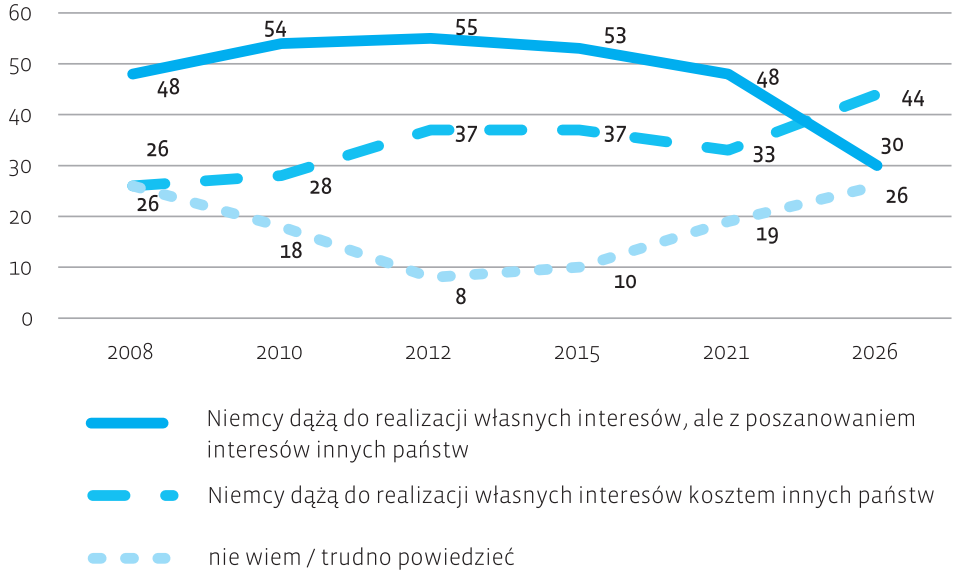

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

W tym samym okresie niemieckie oceny polskiej polityki zagranicznej zmieniały się w przeciwnym, pozytywnym kierunku. W 2026 roku większość Niemców (53%) uważa, że polska polityka zagraniczna opiera się na poszanowaniu interesów innych państw. Od 2021 roku odsetek ocen pozytywnych wzrósł o piętnaście punktów procentowych, a negatywnych spadł o dziewiętnaście punktów procentowych. Obecnie pozytywne oceny polskiej polityki zagranicznej przeważają nad negatywnymi aż o trzydzieści cztery punkty procentowe.

Ponad połowa Niemców pozytywnie ocenia polską politykę zagraniczną jako opartą na poszanowaniu interesów innych krajów

Pobyt w sąsiednim kraju wiąże się z częstszym przekonaniem, że kraj ten szanuje interesy innych państw. Wśród Polaków, którzy byli w Niemczech, taką ocenę niemieckiej polityki podziela 35%, wobec 23% osób, które tam nie były. Podobną zależność widać w niemieckich ocenach Polski: odpowiednie odsetki wynoszą 59% i 48%. Samo zamieszkiwanie na pograniczu ma mniejsze znaczenie. Po polskiej stronie mieszkańcy województw przygranicznych rzadziej wybierają odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć" (18% wobec 27%), a w Niemczech nie stwierdzono istotnych różnic między mieszkańcami przygranicznych krajów związkowych i pozostałych regionów.

Preferencje partyjne szczególnie wyraźnie różnicują polskie oceny niemieckiej polityki zagranicznej. Przekonanie, że Niemcy realizują własne interesy kosztem innych państw, podziela po 68% zwolenników PiS i Konfederacji oraz 82% KKP, wobec 26% wyborców KO i 23% Lewicy. W elektoratach KO i Lewicy ponad połowa badanych uważa, że Niemcy szanują interesy innych

państw, podczas gdy wśród zwolenników prawicowej opozycji opinię tę podziela jedynie 14–20%. W Niemczech podziały partyjne są słabsze: wyborcy Alternatywy dla Niemiec i CDU/CSU częściej niż sympatycy Die Linke i Partii Zielonych uważają, że Polska osiąga własne cele kosztem interesów innych państw.

Wykres 26. Jak należy oceniać polską politykę zagraniczną? Odpowiedzi Niemców w 2008, 2021 i 2026 roku (w %)

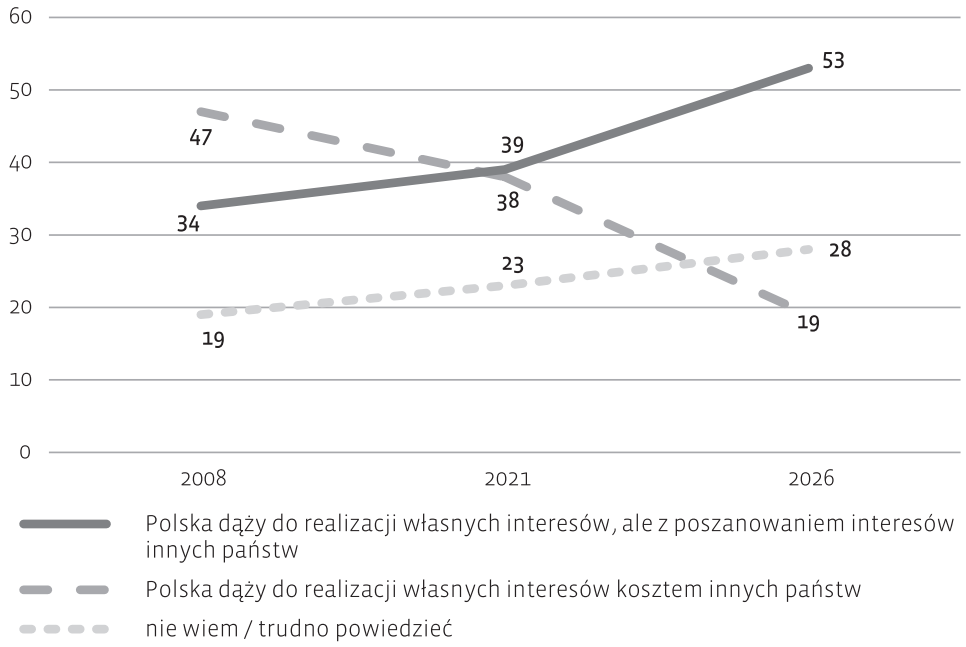

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Spośród pozostałych cech badanych warto odnotować wykształcenie w Polsce oraz wiek w Niemczech. Polacy z wyższym wykształceniem częściej niż pozostali dostrzegają, że niemiecka polityka uwzględnia interesy innych państw, i rzadziej nie mają zdania. Odsetek ocen negatywnych jest jednak podobny. W Niemczech pozytywne oceny polskiej polityki są częstsze w starszych grupach: przekonanie, że Polska respektuje interesy innych krajów, wyraża 61% osób sześćdziesięcioletnich i starszych wobec 43% najmłodszych respondentów.

Partnerstwo polsko-niemieckie w polityce europejskiej

W ostatnich latach pogorszyły się także polskie oceny podejścia Niemiec do Polski w polityce europejskiej. W 2026 roku mniej niż jedna trzecia badanych Polaków (31%) uważa, że Niemcy traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej, podczas gdy 46% jest zdania, że zdarza się to rzadko lub nigdy. Inaczej niż przy ogólnej ocenie niemieckiej polityki zagra-

nicznej, w opiniach na temat partnerskiego traktowania Polski w polityce europejskiej już w poprzednich dekadach przeważał sceptycyzm. Zmiana od 2018 roku polega przede wszystkim na spadku odsetka ocen pozytywnych. Po stronie niemieckiej oceny zmieniały się w przeciwnym kierunku: obecnie prawie połowa Niemców (45%) uważa, że Niemcy traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej, a jedynie co trzeci sądzi, że zdarza się to rzadko lub nigdy. W 2018 roku proporcje były dokładnie odwrotne. Oba społeczeństwa wyraźnie różnią się więc w postrzeganiu niemieckiego podejścia do Polski w polityce europejskiej.

Prawie połowa Niemców uważa niemieckie podejście do Polski za partnerskie. Tyle samo Polaków ma odwrotne zdanie

Wykres 27. Czy Niemcy traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2012, 2015, 2017, 2018 i 2026 roku (w %)

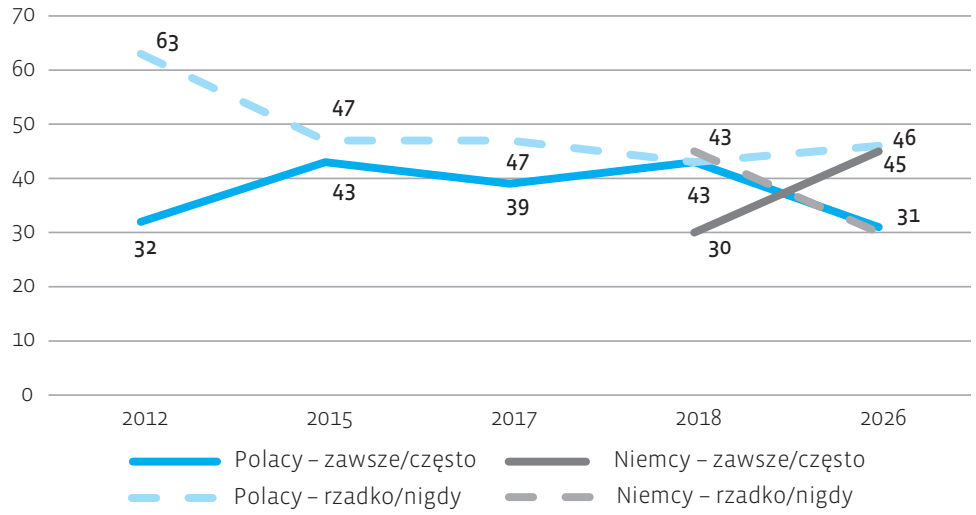

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Polacy i Niemcy zgodnie oceniają polskie podejście do Niemiec w polityce europejskiej. Zdaniem większości badanych, w obu krajach Polska zawsze lub często traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera – tak uważa 54% Polaków i 52% Niemców. Z kolei mniejszość respondentów (19% Polaków i 23% Niemców) sądzi, że zdarza się to rzadko lub nigdy. Podobnie jak przy ocenach polskiej polityki zagranicznej, również te wyniki pokazują, że niemiecka opinia publiczna przeważnie pozytywnie postrzega obecną politykę polskiego rządu.

Polacy i Niemcy zgodnie uważają, że Polska traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera w Unii Europejskiej

Wykres 28. Czy Polska traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera w Unii Europejskiej? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

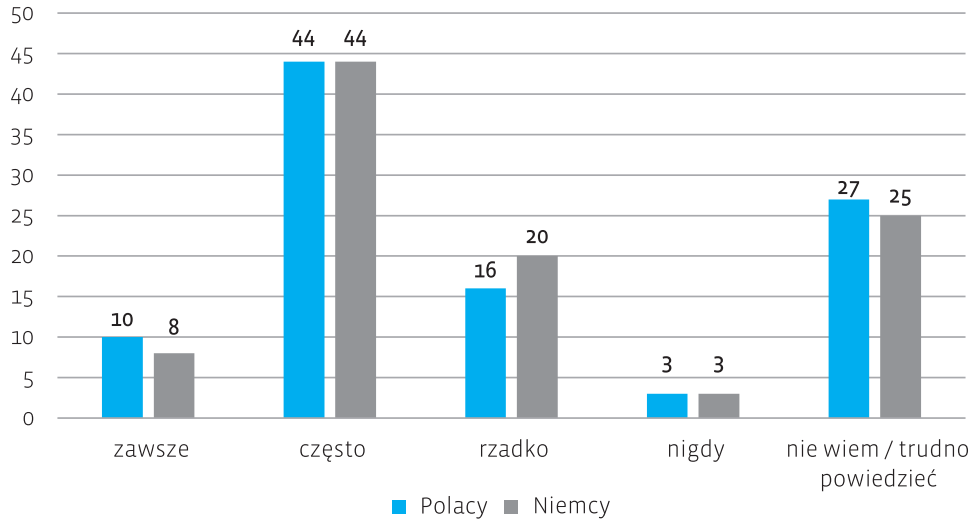

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Pobyt w sąsiednim kraju wiąże się z częstszym dostrzeganiem partnerskiego podejścia obu państw do siebie nawzajem. Polacy, którzy byli w Niemczech, częściej niż pozostali uważają, że Niemcy zawsze lub często traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej (38% wobec 22%), a Polska traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera (62% wobec 43%). Podobne, choć mniejsze różnice występują w Niemczech: wśród osób, które odwiedziły Polskę, odpowiednie odsetki wynoszą 51% i 58% wobec 42% i 47% wśród pozostałych.

W Polsce preferencje partyjne szczególnie silnie różnicują ocenę niemieckiego podejścia do Polski. Przekonanie, że Niemcy zawsze lub często traktują Polskę jako równorzędnego partnera, podziela 60% zwolenników KO i 57% Lewicy, wobec zaledwie 15–21% wyborców PiS, Konfederacji i Konfederacji Korony Polskiej. W tych trzech ostatnich elektoratach wyraźna większość uważa, że Niemcy traktują Polskę partnersko rzadko lub nigdy. Duże różnice dotyczą również ocen polskiego podejścia do Niemiec: około czterech piątych wyborców KO i Lewicy uważa, że Polska zawsze lub często traktuje Niemcy jako wiarygodnego partnera, wobec 40% zwolenników Prawa i Sprawiedliwości. Wśród sympatyków Konfederacji i KKP opinię tę podziela jednak ponad połowa badanych.

W Niemczech podziały partyjne są mniej wyraźne. Wyborcy CDU/CSU, SPD i Partii Zielonych częściej niż zwolennicy Alternatywy dla Niemiec, Die Linke i Sojuszu Sahry Wagenknecht dostrzegają równorzędne traktowanie Polski przez Niemcy: odpowiedź „zawsze/często" wybiera 56–59% w pierwszych trzech elektoratach, wobec 32–41% w pozostałych. Podobny, choć słabszy podział dotyczy polskiego podejścia do Niemiec: traktowanie Niemiec jako wia-

rygodnego partnera częściej dostrzegają zwolennicy SPD, Partii Zielonych i CDU/CSU niż Alternatywy dla Niemiec i Sojuszu Sahry Wagenknecht.

Poczucie zagrożenia Polaków ze strony Niemiec

Obawy przed zagrożeniem militarnym ze strony Niemiec mają w Polsce długą historię, obejmującą nie tylko doświadczenia wojny i okupacji, lecz również cały okres komunistyczny, kiedy wzbudzanie strachu przed „niemieckim rewizjonizmem" należało do głównych celów oficjalnej propagandy skierowanej do polskiego społeczeństwa. Upadek komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej, zjednoczenie Niemiec i podpisanie traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy sprawiły, że przedstawianie Niemiec jako zagrożenia przestało być elementem oficjalnej polityki polskiego rządu wobec sąsiada, który wkrótce stał się również partnerem w NATO i Unii Europejskiej. Nie oznacza to jednak, że obawy takie całkowicie zniknęły z polskiego społeczeństwa.

Wykres 29. Czy Niemcy w przyszłości mogą stanowić dla Polski zagrożenie militarne? Odpowiedzi Polaków w 2005, 2008, 2015, 2017, 2018, 2020 i 2026 roku (w %)

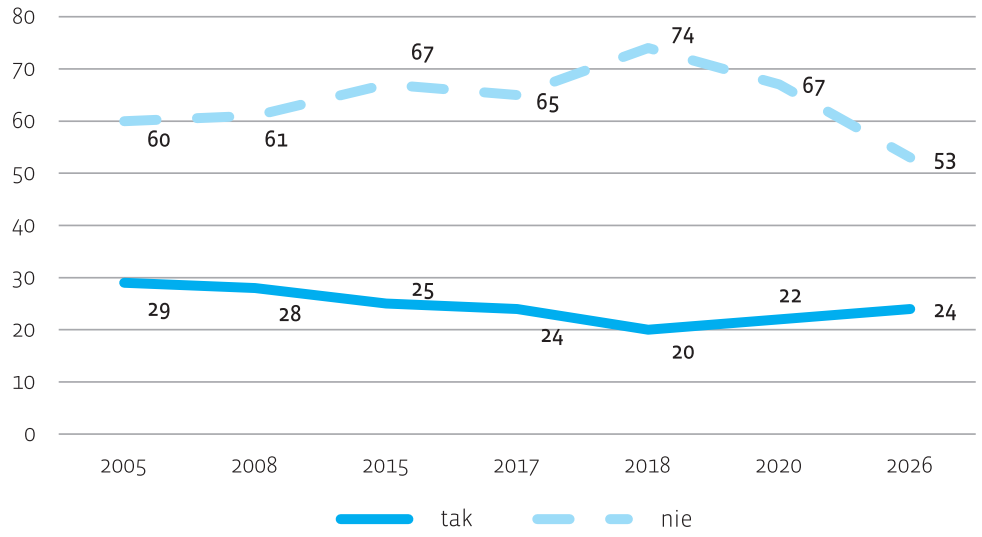

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

W 2005 roku zagrożenia militarnego ze strony Niemiec obawiała się mniej niż jedna trzecia Polaków, a brak takich obaw deklarowało dwukrotnie więcej osób. W kolejnej dekadzie poczucie zagrożenia systematycznie słabło. W 2018 roku trzy czwarte badanych w Polsce zadeklarowało brak obaw, a co piąta osoba uważała, że Niemcy mogą w przyszłości stanowić zagrożenie militarne dla Polski. Od tamtego badania odsetek osób dostrzegających możliwość takiego zagrożenia powoli jednak rośnie, a znacznie wyraźniej maleje odsetek respondentów, którzy je odrzucają. Obecnie nadal ponad połowa

Polaków nie dostrzega możliwości zagrożenia militarnego ze strony Niemiec, a niemal jedna czwarta (24%) uważa, że takie zagrożenie może stać się realne. Warto również zauważyć, że co dziesiąty Polak uważa je za zdecydowanie możliwe, podczas gdy 18% badanych zdecydowanie odrzuca taki scenariusz. Jeśli uwzględnimy także fakt, że niemal co czwarta osoba nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie, trudno uznać, że polskie społeczeństwo ma w tej sprawie sprecyzowane stanowisko.

Pobyt w Niemczech wiąże się z rzadszym poczuciem zagrożenia militarnego ze strony tego kraju. Obawy takie deklaruje 22% Polaków, którzy byli w Niemczech, wobec 27% osób, które tam nie były. Znacznie większa różnica dotyczy odrzucenia takiego scenariusza: zagrożenia nie dostrzega 62% osób mających doświadczenie pobytu w Niemczech, wobec 40% pozostałych. Podobnie mieszkańcy województw przygranicznych częściej niż mieszkańcy pozostałych regionów odrzucają możliwość niemieckiego zagrożenia (63% wobec 51%).

Mieszkańcy polskiego pogranicza rzadziej obawiają się zagrożenia militarnego ze strony Niemiec niż mieszkańcy pozostałych województw

Najwyraźniejsze różnice dotyczą preferencji partyjnych. Zagrożenia militarnego ze strony Niemiec obawia się 52% zwolenników PiS, 49% KKP i 42% Konfederacji wobec zaledwie 8% wyborców KO, 9% Lewicy i 16% Razem. W elektoratach KO, Lewicy i Razem około czterech piątych badanych odrzuca możliwość takiego zagrożenia. Wśród zwolenników prawicowej opozycji odsetek ten wynosi 29–39%. Postrzeganie Niemiec jako potencjalnego zagrożenia jest więc silnie związane z podziałami politycznymi w Polsce.

Obawy przed zagrożeniem militarnym ze strony Niemiec są silnie powiązane z bardziej krytycznymi ocenami tego państwa, jego polityki oraz stosunków polsko-niemieckich.

Poczucie zagrożenia militarnego Polaków i Niemców ze strony Rosji

W odróżnieniu od zagrożenia militarnego ze strony Niemiec, które dostrzega mniejszość Polaków, zagrożenie ze strony Rosji budzi wyraźne obawy polskiego społeczeństwa. Są one jednak obecnie nieco słabsze niż bezpośrednio po rosyjskiej napaści na Ukrainę 24 lutego 2022 roku, kiedy osiągnęły najwyższy poziom. Obecnie 72% Polaków uważa, że Rosja może stanowić zagrożenie militarne dla Polski, przy czym 39% wszystkich badanych jest o tym zdecydowanie przekonanych. Z kolei jedynie 3% respondentów zdecydowanie odrzuca taki scenariusz, a kolejne 10% raczej nie dostrzega zagrożenia.

Wykres 30. Czy obawia się Pan (Pani), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Pana (Pani) kraju zagrożenie militarne? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2005, 2008 i 2015 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku, a także w 2023 i 2026 roku (w %)

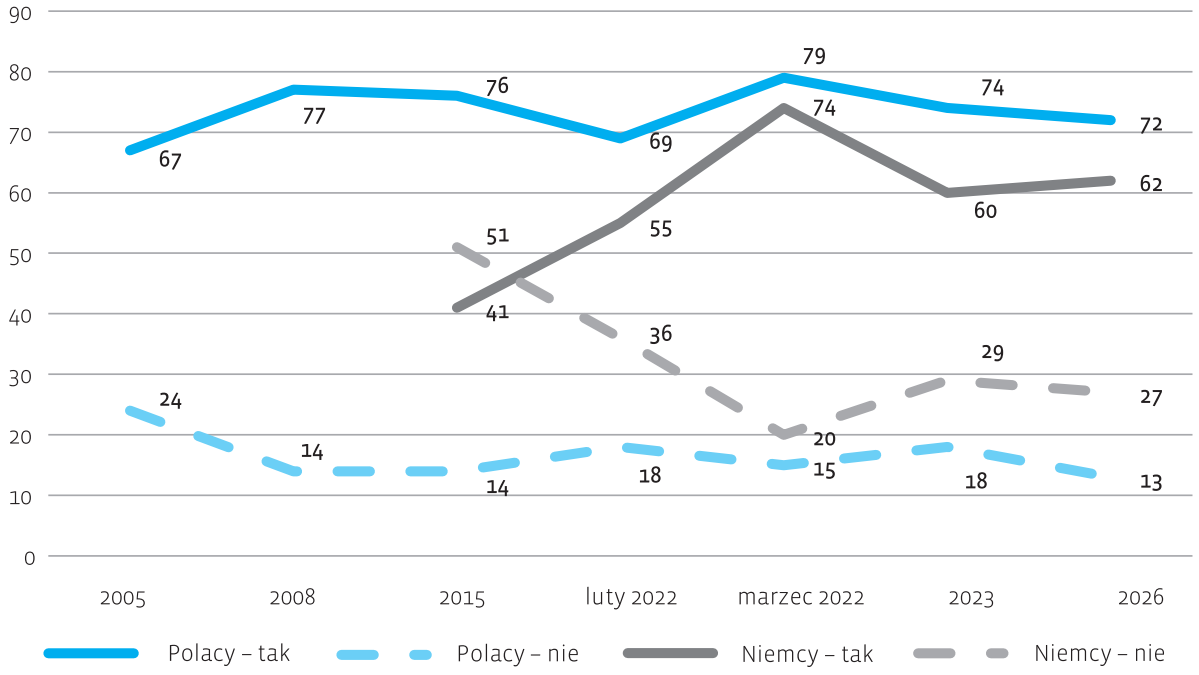

Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Także w Niemczech poczucie zagrożenia militarnego ze strony Rosji podziela wyraźna większość społeczeństwa: 62% badanych uważa takie zagrożenie za realne, w tym 22% zdecydowanie. Możliwość takiego zagrożenia odrzuca 27% respondentów, w tym 9% zdecydowanie. Poziom niemieckich obaw przed Rosją jest więc niższy niż w Polsce, ale nadal wysoki, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę, że jeszcze w 2015 roku, czyli już po aneksji Krymu, obawy takie deklarowało zaledwie 41% Niemców. W obu krajach poczucie zagrożenia osłabło w porównaniu ze szczytowym poziomem z marca 2022 roku, przy czym w Polsce spadek ten jest nieco mniejszy niż w Niemczech.

Większość Polaków i Niemców uważa, że Rosja stanowi zagrożenie militarne dla ich kraju

W Polsce osoby, które były w Niemczech, częściej niż pozostali obawiają się zagrożenia militarnego ze strony Rosji (76% wobec 65%). W Niemczech zaś ani pobyt w Polsce, ani zamieszkiwanie na pograniczu nie różnicują istotnie odsetka osób obawiających się Rosji. Preferencje partyjne wyraźnie różnicują obawy przed Rosją w obu społeczeństwach. W Polsce nie jest to jednak prosty podział między zwolennikami KO i Lewicy a całą prawicową opozycją. Zagrożenia obawia się 89% wyborców KO, 82% Lewicy, 81% Razem i 77% Prawa i Sprawiedliwości. Niższy odsetek występuje w elektoracie Konfederacji (70%), a szczególnie wyróżnia się KKP – obawy podziela mniej niż połowa

badanych (46%) zwolenników tego ugrupowania. W Niemczech najsłabsze poczucie zagrożenia występuje wśród zwolenników Alternatywy dla Niemiec (32%) i Sojuszu Sahry Wagenknecht (48%). Wśród wyborców SPD, CDU/CSU, Partii Zielonych, FDP i Die Linke obawy deklaruje wyraźna większość – od 65% zwolenników SPD do 79% wyborców Partii Zielonych.

W Polsce poczucie zagrożenia ze strony Rosji jest częstsze wśród osób o wyższym poziomie wykształcenia: deklaruje je 80% respondentów z wyższym wykształceniem, wobec 56% osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. Rosji częściej obawiają się również najstarsi badani, sześćdziesięcioletni i starsi, niż osoby poniżej pięćdziesiątego roku życia.

Pożądane obszary współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa

Wobec tak silnego poczucia zagrożenia militarnego ze strony Rosji wyraźna większość obu społeczeństw opowiada się za współpracą polsko-niemiecką w dziedzinach mających duże znaczenie dla bezpieczeństwa obu krajów.

W obu społeczeństwach każdy z pięciu wskazanych obszarów za ważny uznaje wyraźna większość badanych. Oceny pozytywne, czyli odpowiedzi 4 i 5 na pięciostopniowej skali, wybiera od 64% do 69% Polaków oraz od 58% do 71% Niemców. Mimo opisanych wcześniej różnic w nasileniu obaw przed Rosją oceny znaczenia poszczególnych obszarów współpracy są więc zbliżone.

Wykres 31. Które obszary współpracy Polski i Niemiec są ważne dla bezpieczeństwa? Odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku (w %)

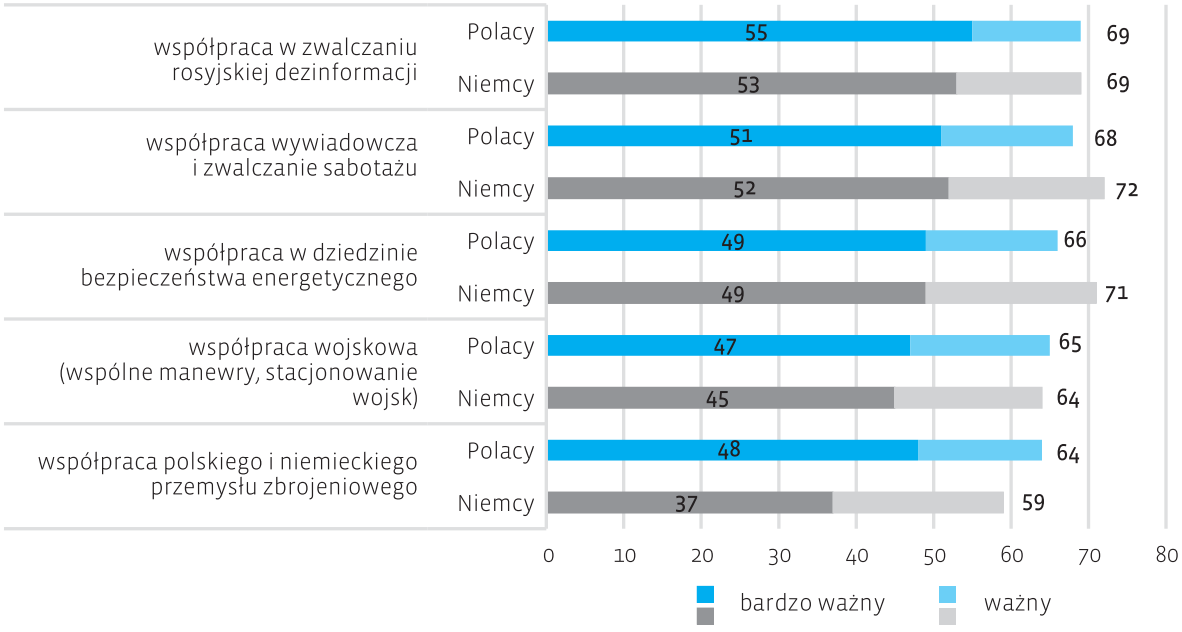

Badani mogli wybrać odpowiedź na skali od 1 do 5, na której 5 oznaczało „bardzo ważny obszar" w stosunkach polsko-niemieckich, a 1 – „zupełnie nieważny obszar". Na wykresie przedstawiono odpowiedzi 4 i 5.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Podobna jest także hierarchia priorytetów. W Polsce najwyżej jest oceniana współpraca w zwalczaniu rosyjskiej dezinformacji (69%), a niemal równie wysoko – współpraca wywiadowcza i zwalczanie sabotażu (68%). W Niemczech najwyżej są oceniane działania wywiadowcze i przeciwdziałanie sabotażowi (71%), a zwalczanie dezinformacji za ważne uznaje 68% badanych. Bezpieczeństwo energetyczne jest istotnym obszarem współpracy zdaniem 66% Polaków i 70% Niemców. Te trzy dziedziny cieszą się więc szczególnie dużym uznaniem po obu stronach granicy.

Polacy nieco częściej niż Niemcy wysoko oceniają znaczenie współpracy wojskowej, obejmującej wspólne manewry i stacjonowanie wojsk (65% wobec 63%), oraz współpracy przemysłów zbrojeniowych (64% wobec 58%). Ta ostatnia zajmuje jednak ostatnie miejsce w obu krajach. Największa różnica dotyczy odpowiedzi „bardzo ważny": w odniesieniu do współpracy przemysłów zbrojeniowych wybiera ją niemal połowa Polaków (48%), ale tylko nieco ponad jedna trzecia Niemców (36%). W pozostałych obszarach odsetki najwyższych ocen są znacznie bardziej zbliżone. Współpracę wywiadowczą za bardzo ważną uznaje połowa badanych w obu krajach, a zwalczanie dezinformacji – 55% Polaków i 52% Niemców.

Odpowiedzi negatywne, czyli oceny 1 i 2, pojawiają się zdecydowanie rzadziej: w Polsce wybiera je od 5% do 7% badanych, a w Niemczech od 4% do 11%. Największy odsetek niskich ocen po niemieckiej stronie dotyczy współpracy przemysłów zbrojeniowych (11% wobec 7% w Polsce), a następnie współpracy wojskowej (9% wobec 7%). Najrzadziej Niemcy nisko oceniają znaczenie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego (4%), a Polacy – współpracy wywiadowczej i energetycznej (po 5%). Niskiej oceny znaczenia danego obszaru nie należy jednak utożsamiać z odrzuceniem samej współpracy.

Brak pozytywnej oceny częściej wiąże się z wyborem środka skali lub trudnością w udzieleniu odpowiedzi niż z uznaniem współpracy za nieważną. Ocenę 3 wskazuje od 10% do 14% Polaków i od 11% do 17% Niemców. Z kolei odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć" wybiera około jednej szóstej badanych w Polsce, wobec 12–14% w Niemczech. Wyniki wskazują więc na szerokie poparcie społeczne dla współpracy obu krajów w dziedzinie bezpieczeństwa, obejmującej zarówno ochronę przed zagrożeniami informacyjnymi i sabotażem, jak i energetykę oraz obronność.

Średnie oceny również potwierdzają szerokie uznanie dla polsko-niemieckiej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. We wszystkich obszarach są zbliżone do wartości 4 lub ją przekraczają. Podobnie jak w zestawieniu procentowym, w obu krajach najniżej jest oceniana współpraca przemysłów zbrojeniowych, a wysoko – współpraca wywiadowcza, zwalczanie dezinformacji i bezpieczeństwo energetyczne. Polacy najwyżej oceniają zwalczanie dezinformacji (4,35), a Niemcy – współpracę wywiadowczą i przeciwdziała-

nie sabotażowi (4,31). Największa różnica między krajami dotyczy przemysłu zbrojeniowego (4,19 w Polsce wobec 3,95 w Niemczech).

Wykres 32. W jakich obszarach Polska i Niemcy powinny zacieśniać współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa w obliczu rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie i potencjalnych rosyjskich zagrożeń dla Polski i Niemiec? Średnie odpowiedzi Polaków i Niemców w 2026 roku

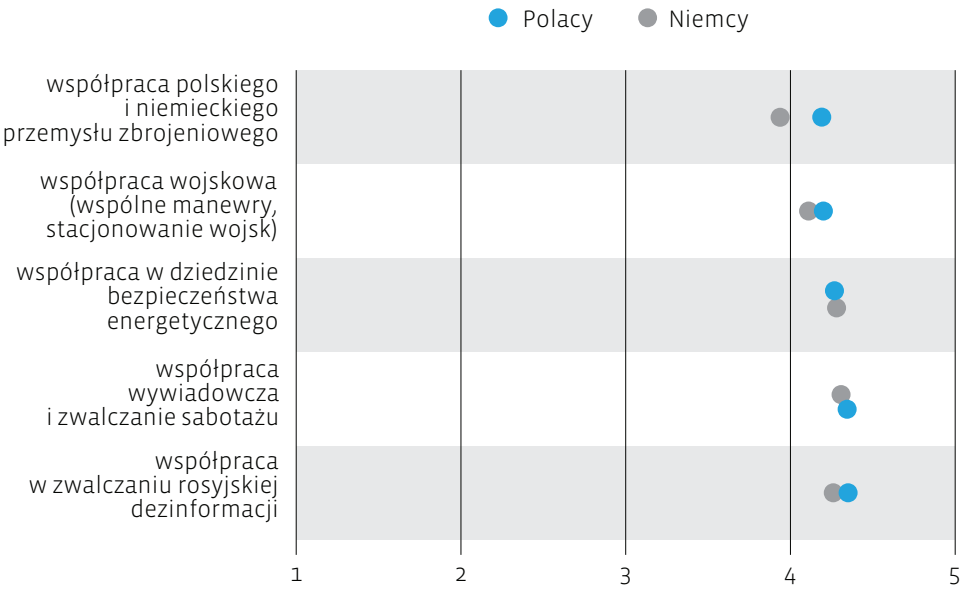

Badani mogli wybrać odpowiedź na skali od 1 do 5, na której 5 oznaczało „bardzo ważny obszar" w stosunkach polsko-niemieckich, a 1 – „zupełnie nieważny obszar". Na wykresie przedstawiono średnie odpowiedzi.
Źródło: Barometr Polska – Niemcy 2026.

Porównanie średnich ocen ujawnia jednak nieco inny obraz różnic między krajami niż łączne zestawienie odpowiedzi 4 i 5. W czterech z pięciu obszarów średnie ocen Polaków są wyższe, choć odsetki ocen pozytywnych były wyższe tylko w trzech. Współpracę wywiadowczą za ważną uznawało 68% Polaków i 71% Niemców, ale jej średnia ocena jest nieco wyższa w Polsce (4,34 wobec 4,31). W dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego średnie są niemal identyczne (4,27 i 4,28), mimo różnicy odsetków ocen pozytywnych (66% wobec 70%). Takie różnice można wytłumaczyć następująco. Obliczając średnią, uwzględnia się wszystkie oceny od 1 do 5 i ich natężenie, a pomija odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć", które w Polsce wybierano częściej. Zestawienie procentowe odnosiło się natomiast do wszystkich respondentów. Oba wskaźniki przedstawiają więc różne aspekty tych samych opinii.

Polacy, którzy byli w Niemczech, częściej uznają za ważną polsko-niemiecką współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa

Pobyt w sąsiednim kraju wyraźnie różnicuje oceny znaczenia współpracy, przede wszystkim wśród Polaków. Osoby, które były w Niemczech, częściej uznają za ważne wszystkie pięć analizowanych obszarów. Największe róż-

nice dotyczą współpracy przemysłów zbrojeniowych (72% wobec 51% osób, które nie były w Niemczech) i bezpieczeństwa energetycznego (74% wobec 54%). W Niemczech pobyt w Polsce wiąże się głównie z rzadszym brakiem opinii, ale średnie oceny znaczenia współpracy pozostają zbliżone. Mieszkańcy polskich województw przygranicznych częściej niż pozostali uznają za ważne wszystkie formy współpracy i rzadziej nie mają zdania, ale ich średnie oceny nie różnią się istotnie od ocen mieszkańców reszty kraju. Po stronie niemieckiej zależność od zamieszkiwania na pograniczu jest niewielka: mieszkańcy tych regionów rzadziej uznają za ważne wspólne zwalczanie rosyjskiej dezinformacji (63% wobec 71%) oraz współpracę przemysłów zbrojeniowych obu państw (51% wobec 61%).

Preferencje partyjne silnie różnicują polskie oceny współpracy. Wśród zwolenników KO i Lewicy każdy z analizowanych obszarów uznaje za ważny ponad cztery piąte badanych. Wysokie odsetki występują także w elektoracie Razem. Niższe oceny znaczenia współpracy pojawiają się wśród wyborców PiS i Konfederacji, choć również w tych grupach każdy z analizowanych obszarów za ważny uznaje co najmniej połowa respondentów. Szczególnie wyróżnia się KKP – tu odpowiednie odsetki wynoszą zaledwie 36–48%, a współpraca częściej jest uznawana za nieważną. Przykładowo zwalczanie rosyjskiej dezinformacji za ważny obszar współpracy uznaje po 87% wyborców KO i Lewicy oraz 89% zwolenników Razem, wobec 68% wyborców Prawa i Sprawiedliwości.

W Niemczech znaczenie współpracy wyżej oceniają zwolennicy CDU/CSU, SPD, Partii Zielonych i FDP niż Alternatywy dla Niemiec i Sojuszu Sahry Wagenknecht. Szczególnie wyraźne różnice dotyczą zwalczania dezinformacji, współpracy przemysłów zbrojeniowych i współpracy wojskowej. Tę ostatnią za ważną uznaje 75–81% wyborców SPD, CDU/CSU, Partii Zielonych i FDP, wobec 46% zwolenników Alternatywy dla Niemiec i 45% Sojuszu Sahry Wagenknecht. Wyborcy Die Linke zajmują pozycję pośrednią (60%). Różnice są mniejsze przy ocenach bezpieczeństwa energetycznego. Spośród pozostałych zależności warto zwrócić uwagę na wiek: w obu społeczeństwach najstarsi respondenci wyżej niż najmłodsi oceniają znaczenie współpracy. W Polsce wyraźna jest również zależność od wykształcenia: osoby z wyższym wykształceniem częściej uznają wszystkie obszary za ważne i znacznie rzadziej nie mają zdania niż osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym.

Co ważne, w obliczu rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie i zagrożenia ze strony Rosji obawy przed Niemcami nie oznaczają odrzucenia współpracy polsko-niemieckiej w dziedzinie bezpieczeństwa. Nawet wśród osób dostrzegających możliwość zagrożenia militarnego dla Polski ze strony Niemiec ponad połowa uznaje każdy z analizowanych obszarów współpracy za ważny.

Specyfika pogranicza i wpływ wzajemnych kontaktów oraz zmiennych demograficznych na opinie badanych

Analiza kontaktów z sąsiednim krajem, miejsca zamieszkania, cech demograficznych oraz preferencji partyjnych pozwala wskazać kilka zależności powtarzających się w całym badaniu. W wielu kwestiach różnice między grupami są wyraźniejsze w Polsce niż w Niemczech. Niemieccy respondenci częściej nie mają wyrobionej opinii o Polsce, co obserwowaliśmy także we wcześniejszych edycjach Barometru. Nie jest to jednak reguła obejmująca wszystkie pytania: obawy przed Rosją i oceny znaczenia współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa są silnie związane z preferencjami partyjnymi po obu stronach granicy.

Zamieszkiwanie na pograniczu nie zawsze wiąże się z odmiennymi opiniami. Mieszkańcy polskich województw przygranicznych mają przede wszystkim bardziej sprecyzowane poglądy, co widać między innymi w ocenach niemieckiej polityki zagranicznej oraz równorzędnego traktowania Polski w Unii Europejskiej. Częściej niż pozostali Polacy opowiadają się za skupieniem na teraźniejszości i przyszłości oraz współpracą zamiast zdecydowanej obrony własnych interesów. Rzadziej uznają za problem prawa Polaków w Niemczech i mniejszości niemieckiej w Polsce. Mieszkańcy województw przygranicznych częściej odrzucają także możliwość niemieckiego zagrożenia militarnego i uznają za ważne wszystkie analizowane formy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Po stronie niemieckiej mieszkańcy przygranicznych krajów związkowych, wraz z Berlinem, rzadziej uznają za ważne wspólne zwalczanie rosyjskiej dezinformacji oraz współpracę przemysłów zbrojeniowych obu państw. Ponadto respondenci z niemieckiego pogranicza rzadziej niż mieszkańcy innych krajów związkowych upatrują przyczyn dobrych relacji w polityce rządu niemieckiego wobec Polski (15% wobec 26%) oraz rządu polskiego wobec Niemiec (8% wobec 16%). Nie są to jednak silne zależności.

Bliskość granicy nie jest zatem równoznaczna z osobistym doświadczeniem sąsiedniego kraju. Znaczenie ma także przyjęta definicja pogranicza, obejmująca całe województwa i kraje związkowe, a po niemieckiej stronie także Berlin. Osoby mieszkające w częściach tych regionów oddalonych od granicy mają inne możliwości codziennych kontaktów niż mieszkańcy samego pasa przygranicznego. Tak szeroka definicja może więc utrudniać dostrzeżenie lokalnych różnic. Jednocześnie na opinie mieszkańców pogranicza, podobnie jak pozostałych respondentów, wpływają preferencje polityczne i cechy demograficzne.

Okazuje się również, że poszczególne województwa i przygraniczne kraje związkowe nie różnią się istotnie między sobą pod względem opinii mieszkańców na badane tematy.

Osoby, które odwiedziły sąsiedni kraj, częściej dobrze oceniają wzajemne stosunki, dostrzegają poszanowanie interesów innych państw w jego polityce zagranicznej i partnerskie podejście w Unii Europejskiej. Częściej opowiadają się również za współpracą i kompromisem. Niemcy mający doświadczenie pobytu w Polsce częściej dostrzegają niewystarczające uznanie polskich cierpień wojennych i potrzebę dalszej pracy nad pojednaniem. Polacy, którzy byli w Niemczech, rzadziej uznają za problem prawa rodaków w tym kraju, uprzedzenia Niemców wobec Polaków czy zadośćuczynienie za krzywdy wyrządzone podczas drugiej wojny światowej.

Zależności te nie oznaczają jednak, że pobyt w sąsiednim kraju zawsze wiąże się z rzadszym wyrażaniem negatywnych ocen. Przy ocenach polityki zagranicznej i partnerstwa w Unii Europejskiej częstszemu wyrażaniu opinii pozytywnych towarzyszy przede wszystkim rzadszy brak zdania, bez istotnych różnic w odsetkach ocen negatywnych. W Polsce pobyt w Niemczech wiąże się ponadto z rzadszymi obawami przed Niemcami, częstszymi obawami przed Rosją i wyższą oceną znaczenia współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. W Niemczech pobyt w Polsce nie różnicuje istotnie odsetka osób obawiających się Rosji ani średnich ocen znaczenia tej współpracy. Także wielokrotne wizyty nie przy wszystkich pytaniach wiążą się z większymi różnicami w odpowiedziach w stosunku do ogółu badanych.

Preferencje partyjne szczególnie wyraźnie różnicują polskie opinie o Niemczech. Wyborcy PiS, Konfederacji i KKP częściej niż zwolennicy KO i Lewicy źle oceniają wzajemne stosunki, podkreślają znaczenie problemów historycznych, uważają, że Niemcy czerpią większe korzyści ze współpracy gospodarczej, i opowiadają się za obroną własnych interesów. Częściej sądzą też, że Niemcy realizują swoje cele kosztem innych państw, nie traktują Polski jako równorzędnego partnera i mogą stanowić zagrożenie militarne. Niżej oceniają znaczenie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Nie tworzą jednak jednolitej grupy: większość wyborców PiS i Konfederacji uznaje każdy z analizowanych obszarów współpracy za ważny, podczas gdy w KKP odsetki te nie przekraczają połowy. Obawy przed Rosją są także znacznie częstsze w PiS niż w KKP, a wśród wyborców Konfederacji ich poziom jest pośredni.

W Niemczech różnice partyjne są silniej zależne od tematu. Zwolennicy Alternatywy dla Niemiec częściej uważają kwestie historyczne za zamknięte, a cierpienia Polaków za wystarczająco uznane. Wyborcy Alternatywy dla Niemiec i Sojuszu Sahry Wagenknecht rzadziej niż sympatycy CDU/CSU, SPD i Partii Zielonych dostrzegają partnerskie traktowanie Polski przez Niemcy. Wyróżniają się także słabszymi obawami przed Rosją i niższą oceną znaczenia współpracy, zwłaszcza wojskowej, przemysłów zbrojeniowych oraz współpracy w zwalczaniu dezinformacji. Nie jest to jednak jednolity podział

dotyczący wszystkich kwestii: polską politykę zagraniczną częściej krytycznie oceniają zarówno wyborcy Alternatywy dla Niemiec, jak i CDU/CSU niż zwolennicy Die Linke i Partii Zielonych.

Wykształcenie wiąże się przede wszystkim z posiadaniem sprecyzowanej opinii: osoby z wyższym wykształceniem rzadziej wybierają odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć". W Polsce częściej także pozytywnie oceniają niemiecką politykę zagraniczną i partnerstwo w Unii Europejskiej, odrzucają możliwość niemieckiego zagrożenia, obawiają się Rosji oraz uznają współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa za ważną. W Niemczech zależności między poziomem wykształcenia a kierunkiem ocen są mniej regularne.

Znaczenie ma również wiek: w obu społeczeństwach najstarsi badani wyżej niż najmłodsi oceniają znaczenie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Starsi Niemcy częściej pozytywnie oceniają polską politykę zagraniczną i postrzegają pojednanie jako proces nadal trwający, a w Polsce osoby sześćdziesięcioletnie i starsze częściej niż badani poniżej pięćdziesiątego roku życia obawiają się Rosji. Jednocześnie w Niemczech najmłodsi częściej niż pozostałe grupy wskazują kwestie historyczne jako priorytet w relacjach z Polską. Nie ma zatem jednolitej zależności między wiekiem a odpowiedziami na wszystkie pytania ankiety.

Pochodzenie migracyjne również nie wiąże się z jednolitym kierunkiem opinii. W Polsce osoby z takim doświadczeniem częściej uważają, że pojednanie już nastąpiło, pozytywnie oceniają niemiecką politykę zagraniczną i dostrzegają równorzędne traktowanie Polski w Unii Europejskiej. Jednocześnie osoby o tle migracyjnym częściej obawiają się zagrożenia militarnego ze strony Niemiec. W Niemczech respondenci z doświadczeniem migracyjnym bardziej krytycznie oceniają niemieckie podejście do Polski w Unii Europejskiej i rzadziej uznają za ważne niektóre formy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Zależności te nie są więc takie same jak obserwowane wśród osób, które odwiedziły sąsiedni kraj.

Uwagi końcowe

Trzydzieści pięć lat po podpisaniu traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy jego znaczenie można mierzyć nie tylko trwałością instytucji, ale także tym, czy ludzie mają okazję osobiście poznać sąsiedni kraj i jego mieszkańców. Wyniki tegorocznego badania „Barometr Polska – Niemcy" wskazują, że osobiste doświadczenie, zwłaszcza wielokrotne wizyty, sprzyja zarówno pozytywnemu postrzeganiu sąsiada, jak i bardziej sprecyzowanym opiniom. Dlatego kontakty społeczne – wymiana młodzieżowa, turystyka, współpraca instytucji oraz codzienne relacje zawodowe i rodzinne – pozostają ważnym dopełnieniem współpracy politycznej. Dużą rolę odgrywa również pogranicze, któremu poświęciliśmy w tegorocznym badaniu więcej uwagi niż w latach poprzednich.

Bezpośredni kontakt nie usuwa jednak różnic w pamięci historycznej ani nie zastępuje rozmowy o odpowiedzialności i uznaniu krzywd. Gdy historia staje się narzędziem bieżącej rywalizacji politycznej, może wzmacniać nieufność i przesłaniać to, co łączy. Potrzeba rzetelnego dialogu o przeszłości nie znika, ale nie powinna zamykać drogi do rozmowy o teraźniejszości i przyszłości.

Jednocześnie współczesne wyzwania bezpieczeństwa, związane z rosyjską agresją przeciwko Ukrainie oraz hybrydowymi atakami na Polskę i Niemcy, pokazują, że współpraca obu krajów pozostaje wspólnym interesem, nawet gdy oceny polityki sąsiada są różne. Odpowiedź na zagrożenia wymaga współdziałania obu państw i społeczeństw. Trzydzieści pięć lat po podpisaniu traktatu dobre sąsiedztwo nie oznacza braku sporów, lecz gotowość, by rozmawiać o nich uczciwie i działać razem tam, gdzie łączy nas troska o bezpieczeństwo i wspólną przyszłość.

Nota metodologiczna

Badania zostały przeprowadzone w ramach cyklicznego projektu badawczego „Barometr Polska – Niemcy" przez Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut, Fundację Konrada Adenauera i Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Za realizację badań odpowiadała firma Ipsos. Badanie zostało przeprowadzone metodą CAWI (panel internetowy) na reprezentatywnej próbie 1 tysiąca mieszkańców Polski i 1 tysiąca mieszkańców Niemiec w wieku od osiemnastu do siedemdziesięciu pięciu lat, w dniach od 19 do 27 sierpnia 2026 roku. Obie ogólnokrajowe próby respondentów są reprezentatywne ze względu na płeć, wiek, region, wielkość miejscowości zamieszkania oraz wykształcenie.

Dodatkowo w 2026 roku została powiększona próba respondentów zamieszkujących przygraniczne województwa i kraje związkowe (włączając Berlin). W Polsce i Niemczech badaniem objęto na tych terenach dodatkowe trzysta osób. Próba ta była reprezentatywna ze względu na płeć i wiek. Przeprowadzenie dodatkowego badania było możliwe w ramach projektu „Między Berlinem a Warszawą – 35 lat sąsiedztwa", finansowanego przez fundację Deutsche Klassenlotterie Berlin.